

Miss Kaleht

JUULI-AUGUST 1938 * NR. 7/8

Hellkunstnike aadresse:

- Arder, A.**, konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Vismari 17-a—11.
- Avesson, Elsa**, klaverisolist, saade, Vabriku 23—1, tel. 432-21.
- Bölau, Rita**, konservat. itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Tallinn, Konservatoorium ja Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.
- Brauer, Evald**, konservatooriumi õpetaja, flöödi- ja teooriatunnid. Valdeki tän. 74, Nõmme.
- Brinkmann, Kurt**, viiulikunstnik, tunnid, Kesk-Kalamaja 7—1.
- Gents, Harry**, klaverisolist, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12, tel. 425-74.
- Hellat-Lemba, L.**, konservatooriumi vanem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.
- Järv, Ida**, kontsertlaulja ja lauluõpetaja, Sakala 39—5.
- Koch, Tekla**, Riigi Ringhääling, Vismari tn. 26—7.
- Kõrb, Aino**, pianist, Weizenbergi tn. 15—1, tel. 301-08.
- Liiv, Alviine**, klaveriõpetaja, Õle tn. 6—11.
- Lipand, Ella**, laulja, hääleseadja, Koidu tn. 89—3.

- Meri, Andrei**, konservat. fagotiklassi õppejõud, „Estonia“ teater.
- Tamm, Aino**, laulukunsti studio. Tina tn. 23—20, tel. 302-40.
- Tenno Vironi**, laulja ja lauluõpetaja, Narva mnt. 56—5.
- Tobias, Silvia**, harfikunstnik, konservatooriumi õpetaja.
- Vaks, J.**, professor, konservatooriumi inspektor, Falkpargi 18—7.

Muusikamuseum:

Müürivahe tn. 12, avatud: pühapäev, teisipäev, neljapäev, kella 12—14.

Klaveritööstus

K. Saar

Liivalaia 64

Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

pianiinosid.

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks—ostud ja soovitused muusikatundjailt.

MUUSIKALEHT

1938. XV. AASTAKÄIK
ÜHES NOODILISAGA

E. L. L. liikm. — aastas	Kr. 2.—
Teistele	„ 2.25
Välismaale	„ 4.50
E. L. L. liikm. poolaastas	„ 1.—
Teistele	„ 1.15
Välismaale	„ 2.30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VASTU
KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE ADDRESS:
TALLINN, LAI TÄN. 7. TELEFON 431-82

SISUKORD:

- Üheteistkümnenda üldlaulupeo õpetund — Elm. L.
- XI. üldlaulupeo muusikaline külg Ed. Visnapuu.
- Välisajakirjandus Eesti XI. üldlaulupeost.
- Kunstivaenuline teraskeel viiulil — S. Eberhardt.
- Oodatavaid esinemisi „Estonia“ kontsertsaalis.
- „Võidujuttu“ Tiit Kuusikuga — R. K.
- Vestlus J. P. Klaussen'iga — R. K.
- Hellikunstnik A. Udrik 50-aastane.
- Ooper ja kontserdid — Ed. Visnapuu.
- Välislehed „Vikerlastest“.
- Läti üheksas laulupidu — B. Lamey.
- Mitmesugust, illustratsioone.

muusikaleht

Elm. L.

Üheteistkümnenda üldlaulupeo õppetund

Sest ajast alates, kui meil 70. aasta eest I üldlaulupeo näol rahvusliku suurpidustuse traditsioon loodi, on nõudlused selliste pidustuste suhtes muutunud.

Seega on siis loomulik, et meie ei saa oma rahvuslike suurpidustusi korraldada selles laadis ja vaimus nagu 70 aastat tagasi. Küsimus seisneb aga ses, mida ja mil määral peame aegade jooksul sel alal muutma ja täiendama, — kas on muistsed traditsioonid täieliselt vananenud ja tuleb neid uutega asendada, või piisab vaid nende traditsioonide täiendamisest ja viimistlemisest.

Vaadeldes siinkohal, tuginedes eeskätt viimase laulupeo õppetunnile, mida ja mil määral meil rahvuslike suurpidustuste alal tuleb uuendada.

1. Rahvusliku suurpidustuse sisu suhtes on kõige enam kõnelusi olnud. On küsitud, kas koorilaul enam sobib seks sisuks, kuna ju meie üldsuse mentaliteet on muutunud märksa proosalisemaks, mehisemaks, jõulisemaks, sensatsioonihimulisemaks, kui ta seda oli 70. aasta eest.

Võetagu aga teatavaks, et tänapäeva koorilauluharrastus erineb tolleaegselt väga palju. Tollal oli repertuaar kompositsioonilt ja harmooniaolt lihtne. Sellise laulu õppimine nõudis vähe tööd, liiati esitati tollal koorilaulu ettekande suhtes üldse väikesi nõudmisi.

See laul aga, mida tänapäeval Eestis harustab 30.000 inimest, on kunstlaul, on tehniliselt nõudlik, vajab tublit kokkuharjutamist, hoolikat tõlgitsuslikku väljatöötamist. Sellise laulu kätteõppimine vajab tööd ja

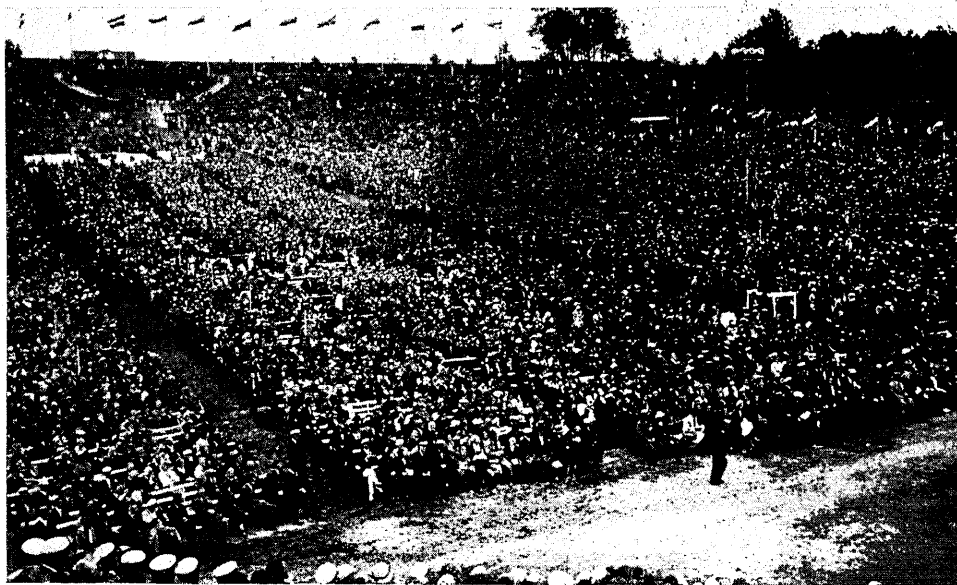
pingutust, hoolt ja vaeva ning tema ettekandene on kunstiline saavutus.

Meie 30.000 lauljat ei käi harjutustel mitte selleks, et leelutades aega viita, vaid selleks, et viljakat tööd teha.

Kui arvatakse, et meie laulupidude repertuaar olevat liiga raske ja kunstipärane ning seda tuleks asendada lihtsa ja viisirikuga, siis hinnatakse alla meie kooride võimeid, töötahet ja arengutaset. Kui tõepoolest järgmisel laulupeol võetaks kava väga lihtsad ja vähenõudlikud laulud, siis purustatakse hooilt kõik need saavutused, mis oleme taotlenud aastakümnete jooksul. Ja siis oleks laulupidudel lõpp, sest 50% kooridest jääks laulupeole tulemata, kuna eeskätt just tubli töötahet, püüdlust ja häämeel isiklikest saavutustest on neiks tegureiks, mis eesti lauljaskonda 20.000-päisena laulupeole kokku toob.

Kui varemalt veelgi oli põhjust kahtlemiseks, milline on lauljaskonna suhtumine repertuaari, siis möödunud üldlaulupidu andis selles väga selge pildi. Tarvitseb vaid lehitseta sadasid aruandeid eelproovidest, et selgusele jõuda, millise innu, hoole ja vaimustusega meie koorid töötavad. Oli momente, kus kõige nõudlikumad ning pessimistlikumad üldjuhul ja instruktorigid tulid eelproovilt küll füüsiliselt härmiselt väsinuna, kuid häämeelset otse särades: ka kõige sügavamas maakolkas oli eelproov õnnestunud ootamatult hästi!

Kui meil mõni füüsiliselt eriti tugev noormees, mõninga harjutuse järele saavutab

Vaade publikule üheteistkümnendal üldlaulupeol.

mingis spordiharus sentimeetri rohkem kui teine, siis see on suur rahvuslik ja kultuurne võit. Kui aga meil 20.000 inimest on saavutanud hoolsa töö tulemuse kaudu kunstipärase ja täiesti nauditava muusikaettekande, siis seda ei mõisteta, ei hinnata, sunnitakse sellest täiesti ebamäärase ja üldsõnalise „lihtsa ja viisirikka“ nimel edaspidi loobuma.

Siin meie võime loota kõige suuremal määral meie lauljaskonnale endale, — meie lauljaskond ise peab nüüd selle eest hää seisma, et tema arengutaset alla ei tõmmataks, et teda ei alavääristataks ning temale jäetaks arendav, edasiviiv, kultuuriliselt väärtuslik koorilaul.

Mis puutub seekordsesse laulupeo kavasse, siis lähenes see meie lauljaskonna maitsele rohkem kui kunagi varem. Tõsi, ka selle laulupeo kavasa oli mõni „pähhkel“, kuid lauljad ise peaksid selle eest hää seisma, et üks või paar sellist pähhklit ka edaspidi oleks kavasa, sest sellised nõudlikumad asjad viivad arengutaset kümme korda kiiremini edasi kui kümme lihtsa ja vähenõudlikku laulu.

2. Publiku suhtumine ettekan-

deisse on aga probleem, mis vajab märksa suuremat tähelepanu. Mõõdunud üldlaulupidu õpetas, et tõepoolest meil ei ole laulupeo kriis, vaid publiku kriis. Meie publik on oma muusikalises arengus lauljaskonnast maha jäänud. Laulud, mis koorides hääid vastuvõttu ja pooldamist on leidnud, ei löönud läbi. Miks? Publik nähtavasti ootab ka laulupeolt samast sensatsiooni kui spordivõistlustelt. Vähemalt efekte vajatakse, sest suuri aplause teenisid just sellised laulud, kus on taotletud mõningaid väikesi „knihve“.

Nii näib, et eeloleva 5. aasta jooksul laulupeo korraldajail seisab ees väga suur töö: kasvatada laulupeo publikut, arendada nende maitset, kes nõuavad vaid lihtsa ja viisirikast. Vähemalt on selge, et lauljaskond oma maitsest ei saa enam taganeda, kui just ei taheta, et meie tublid lauljad avalikest laulupidudest ei loobuks ja täiesti oma ette, ilma publikuta kokkutulekuid hakkaks korraldama, et laulda seda, mida suudetakse ja osatakse. Igatahes esimeses kibeduses päähle laulupidu on sellisest võimalusest juba juttu olnud.

Kuid on ju küsimus üles tõstetud sootu-

Osaline vaade lauljatele üheteistkümnendal üldlaulupeol.

maks teisest otsast: loobugem üldse laulupidude kui rahvuslike suurpidustuste korraldamisest, võtkem selle asemele spordivõistlusi, teatrietendusi, sõjaväelisi paraade ja muud.

Lubatagu aga meele tuletada, et rahvusliku suurpidustuse esimeseks ja algelisemaks nõudeks on: sellest võtku osa võimalikult suur protsents kogu rahvast aktiivtegelastena. Need, kes on istunud laulupeo puhul vaid rahvaridades, ei vii laulupeolt kaasa mitte veeranditki seda rahvuslikku vaimustust, iseteadvust, uhkust oma srutmistesse ja enesekindlust, kui igäüks neist, kes kaasa laulab ülal laululaval.

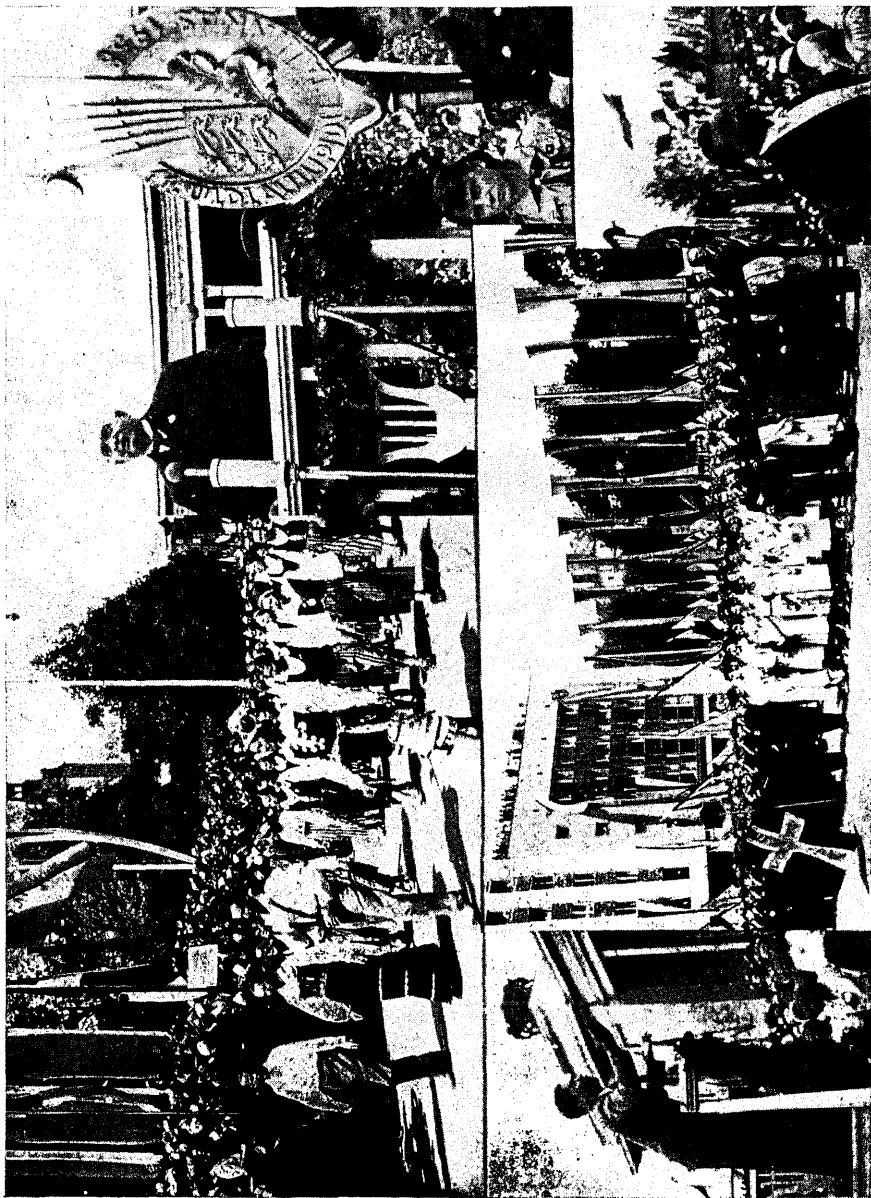
Hüva, meile on eeskujuks säetud tšehhide sokolivõimlemist. On ju sääligi kümned tuhanded aktiivselt, mehiselt ja tulusalt tegevuses. Kuid kes oleks see prohvet, kes enustaks, et meil lähema 50. aasta jooksul massivõimlemine levineks sel määral kui tänapäeval koorilaul? Kui energiliselt ka ei rakenduks meie võimlemisjuhid tööle, lähemas tulevikus saab meil juttu olla ikkagi

vaid musterrühmade soliidsest esinemisest. Ja kui kord jõutaksegi niikaugale, et kogu rahvas organiseerub võimlemiseks sel määral kui see praegu võõrsil on, — miks siis meilgi ei võiks aset leida suurejoonelised rahvuslikud võimlemispidustused? Kuid on ka päris selge, et seks ajaks meie populaarne ja sügavaid traditsioone omav koorilaul on veelgi teist 20.000 harrastajat endale juure võitnud ja meie üldlaulupeod siis toimuvad juba 40.000. lauljaga.

Mis puutub suurejoonelistes teatrietendustesse rahvuslike pidustustena, siis sellised saavad olla ikkagi vaid pidustuste vahelalaks, interluudiumiks, mitte aga pidustusi endiks, sest aktiivtegelaste arv sel puhul on liiga väike.

Ei saa vist ka pidustuste tuumaks kujundada suurejoonelisi paraade ja mängu. Meie lähem minevik on õpetanud meid kõigisse sõjalistesse harrastustesse suhtuma äärmise tõsidusega, — meie iseloom ei oska ega taha siin näha ajaviidet.

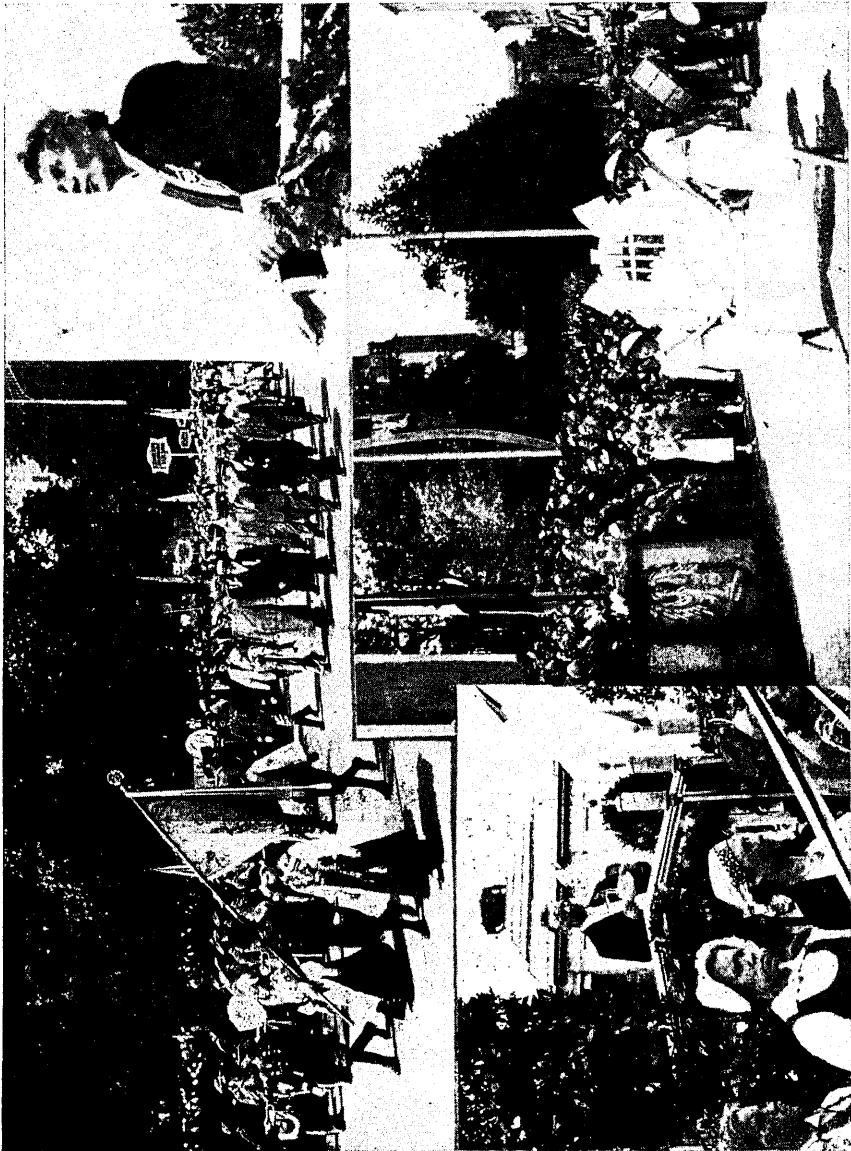
Kokku võttes: koorilaul praegusel kujul omab meil liiga tugevaid traditsioone, on

Pälte rongkäigust ja Lauluviikakult XI. üldlaulupeol.

kasvanud laiadele hulkadele südamelähedaseks ning meie ei saa temast enam loobuda. Lähemas tulevikus peab ikkagi koorilaul jääma meie rahvuslike suurpidustuste sisuks. Ning kui meie tahame, et arvukas publik tegelaskonnaga oleks solidaarne, siis peame asuma publiku kasvatamisele.

3. Kava jaotus on teataval määral tehniline probleem. Kuid näib, et siin edaspidi tuleb siiski uuendusi ette võtta. Kä enne XI. üldlaulupidu lasti liikvele mõnedki mõtted kava jaotuse suhtes, kahjuks aga sel alal nimetamisväärset muudatust ette ei võetud. Möödunud üldlaulupeost selgus, et

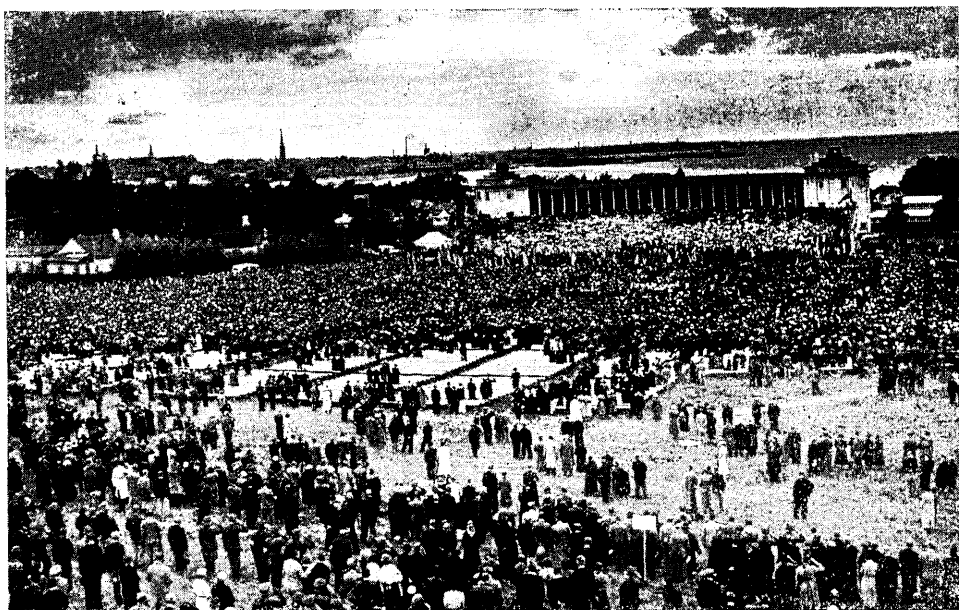

Pilte rongikäigust ja Leubuväijakult XI. üldmaršpeol.

üldkooride laulu on liiga palju. Eriti ilmes see teisel päeval. Tuleb arvesse võtta lauljaskonna inimlikku huvi ka ise kuulata ettekandeid. Siiski vist oleks ostarbekas koorid jaotada teatavaiks — kas maakondlikeks või teisteks geograafilisteks — gruppi-

deks, mis võimaldaks ühel osal lauljaist teiste ettekannet jälgida, tooks ettekandesse vaheldust ja ka teataval määral võistlusmomenti, mida loodetavasti eriti publik oskaks hinnata.

Lahendamatuks jäi ka üksikkooride, sel

Vaade Lauluväljakule üheteistkümnendal üldlaulupeol.

puhul väliskooride, esinemise tehniline viimistlus. Oli ju kavatsus chitada eriline lah-tivõetav kõlakoda laululavale, kuid see oleks tublisid kulusid nõudnud. Edaspidi tuleks see mõte uuesti üles võtta. Kuid katsetada tuleks ka valjuhääldajatega. Käesoleval korral nad ei täitnud oma ülesannet küllalt hästi, kuna ei õnnestunud seks puhuks uusi ja erinõudele vastavaid valjuhääldajaid han-kida. Igatahes teadsid Soome esindajad rää-kida, et neil valjuhääldajatega on saavuta-tud üksikooride esinemises häid tulemusi.

Laulupeo kestmine kolm päeva peab jää-ma ka edaspidi. Publikut kolmeks päevaks jätkub ja ka lauljale ei muutu kolm päeva koormavaks, kui suudetakse aega ratsio-naalselt kasutada. Juure aga tuleks võtta ühe päeva kavva võistlev moment, — kas siis võistlus üksikooridele või teatavatele gruppidele.

4. Pidustuste väline külg osutas sel korral teatavat elavnemist, nn. ajaga kaasas sammumist. Kui midagi jäi saavu-tamata, siis see sündis väikeste aineliste või-

maluste tõttu. Linna dekoreerimine oli mõ-teldud hästi, kuid ühel ja teisel asjaolul mitte samade mõtete järgi teostatud. Nil jätsid suured sambad siin kui sääl oma pleekinud ja ähmase värvi poolest igava ja kurva mul-je. Olnuks nad jäänud oraanžideks, nagu esialgselt kavatseti, olnuks efekt märksa suurem. Ka ei oleks laita, kui meie sini-must-valgete lippude kõrval suuremal mää-ral esineks kirevamate värvidega välismaa lippe. Annab nende väljapanekuks ju kül-laldast põhjust väliskooride osavõtt laulu-peost.

Lauluväli ja -lava ise jätavad siiski kül-laldaselt imposantse mulje. Kuna aga see koht laulupeo puhul on kõige õrnem, siis ärgem siinkohal sellest palju kõnelegem: siin põrkab iga mõte otsemaid suurtele ainelis-tele raskustele!

Laulupeo rongikäik sel korral oli märksa elavam ja efektsem kui varemil kordadel. Kaasa aitas ulatuslik propaganda rahvarõi-vaste ja lippude alal. Kuid siiski jättis ron-gikäik veel tuima marssimise mulje. Kah-juks juba aegsasti enne üldlaulupidu hakati

Vaade laululavale XI. üldlaulupeol.

elavalt vastu sõdima sellele, et rongikäiku ei muudetaks „labaseks karnevaliks“. Kuigi kellelegi vastusõdijaist õieti ei olnud teada, mida teha kavatseti, kas see oleks karnevalilik olnud või ainult rongikäigule värskust, ilmet ja rõõmu juure lisanud, oldi sunnitud kavatsusist loobuma. Näib aga paratamatuna, et iga laulupeoga iseendast rongikäik muutub elavamaks, kirevamaks ja kaunimaks.

Ka laulupeo avatseremoonia möödunud korral võitis juure efektsust ja pidulikkust, kuigi ka siin ei saadud teostada kõiki kavatsusi. Märgitagu kas või paljulaidetud kahuripauke, mis ometi pidulikkust ja jõulisust märksa tõstsid. Kuid neid ainult ei oleks tarvitsenud nii ütlemata kaugel teha, et nad lauluväljale kostsid nagu vaiba klopimisena.

Kokku võttes: meil valitseb pidustuste välise külje suhtes teatav dilemma, — ühest küljest rõhutatakse välist efektsust ja mõjuvust, teisest küljest aga kardetakse naeruväärseks ja „odavaks“ muutuda. Näib aga,

et kui tahame laiemate hulkade mentaliteedile vastu tulla ja ka välismaadega sammu pidada, siis peame laulupeo väliskülje efektsuse eest veel märksa rohkem hoolt kandma.

5. Tehnilise korralduse süsteem, mis juba aastaid enne laulupidu välja töötati ja hääks kiideti, osutus otstarbekaks. Nimelt: igal alal vastav toimkond, mida juhib üks Lauljate Liidu juhatuse liige, ning samuti igal alal palgaline sekretär, kes on ala tegelikuks läbiviijaks.

Kui selles süsteemis osutus puudusi, siis ei olnud see süsteemi enda süü, vaid sobivate ja vabade inimeste puudusest tingitud. Tuleb märkida, et Lauljate Liidu juhatusel laulupeo aastail oma kutsetöö kõrval on kanda määratu töökoorem ja samuti ka vastutus. On vajaline suur ohvrimeelsus, et seda kõike teha tasuta, oma pingutava kutsetöö kõrvalt aega nagu varastades.

Siiski tuleks märkida, et selles süsteemis ki mõni üksikasi vajab ümberkorraldamist. Kõigepäält palsusid toimkonnad tarbetult

President K. Pääts XI. üldlaulupeol kõnelemas.

suureks. Teiseks, mõnigi toime vajab veel lahutamist, kuna üksikutele toimekondadele koondus liigselt palju küsimusi ja koguni sisuliselt erinevaid küsimusi. Mõnegi tegelase töökoorem paisus ülemääraseks.

6. Kõrvalpidustuste küsimus, mis enne laulupidu väga teravalt päevakorral oli, lahenes kuidagi rahuldavalt vaid tänu riigivõimu kainele ja otstarbekale, koordineerivale vahelesegamisele. Kuid ka möödunud üldlaulupidu õpetas, et meie ei suuda liiga palju pidustusi korraga sooritada. Kord näisid raskused juba täiesti ületamatuiks muutuvat, — eriti tegelaste transpordi, majutamise ja rongikäigu suhtes.

Kui need raskused kuidagi ületati, siis

peetagu meeles, et siiski väga kulukalt, hädaliselt ja suure rahulolematusega. Meie päälinn ja meie ainelised võimalused ei ole veel nii suured, et me paarile-kolmele päevale suudaksime koondada kõigi oma kultuurialade väärrika ja suurejoonelise esitamise.

Kui aga üldlaulupeoga samal ajal oleks peetud veel eesti olümpiamängud, siis kindlasti oleks „pill lõhki“ läinud.

Ja kui laulupeo aineiline külg ka sel korral eriti ei õnnestunud, siis seda eeskätt tingituna liiga arvukaist pidustusist samal ajal. Olgu märgitud, et teiste pidustuste ettevalmistus ja läbiviimine oli ju märksa vähemkulukas ning seetõttu ka nende aineiline tasuvus suurem.

„Juba amusest ajast on helide vood voolanud kahe laia jõena; neid nimetatakse: kunstmuusikaks ja rahvamuusikaks. Kummalgi jõel ujub elegantseid purjekaid ja lihtlaseid veolotju. Mis iial kunstmuusika vetel tantsisklennud, on aga alati põlglikult

vaadanud tõistre jõe poole. Kõige labasemadki lodjamehed kunstmuusikajõelt on end arvanud taevani kõrgemaks rahvamuusikajõe nooblimaist purjetajaist. Nagu oleks asi veest — mitte aga just sõidukist!“

W. Moellendorff.

Ed. Visnapuu

XI. Üldlaulupeo muusikaline külg

Nagu alati mitmesuguste suursündmuste eel ja järel, on ka üheteistkümnenda üldlaulupeo ümber tekkinud elavaid mõtteavaldusi. Mõistetavalt kõik arvamusel muudugi ei mahu ühe kübara alla, nii siis nüüdki tekkis rääkimisi asjade poolt ning vastu. Aga ometi käesoleval puhul langevad arusaamised kokku rohkem kui kunagi varem — ja nimelt ühes asjas: möödunud laulupeo muusikalise külje ettevalmistus oli tehtud kiidu-väärselt.

Keegi ei saa salata, et paarikümne tuhandeline hiigelkoor laulis oskuslikult hästi. Selle põhjuseks oli otstarbekas töörakendus ja eriti möödunud sündmuste puhuks maksmatud pandud korranõuded.

Üksteistkümnend üldlaulupidu viidi läbi ainuüksi organiseeritud tegelaskonnaga. See juba andis tagatise osavõtjate ühtlasemaks ja väärtuslikumaks tasapinnaks. Kuna aga eelmisele lisaks teostati ka üksikute kooride individuaalset võimet selgitavat kontrolli, siis sellega virgutati asjaosalisi end täielisema jõuga kokku võtma ning tõesse rakenduma.

Kui nüüd laulude tehniline läbiviimine oli hää, siis ei saa üldsegi kerkida üles küsimus eeskava raskusest. On ju lugu kord nii, et kui võimed osutuvad küllalt küündivaks, siis peab nendele ka andma paika avaldumiseks. Vastasel puhul tuleb tagasimineku — ning see osutub kõige pahemaks.

Iseendast XI. üldlaulupeo suurkoori kava ei sisaldanudki õieti ülepingutust nõudvaid palasid. Võrreldes eelmiste pidustustega ilmnes siin märksa rohkem tagasihoidlikkust. Samuti leidis valimikus küllalt kaaluv protsent varem tuntud laule, mis võimaldas uuele repertuaarile suurema tähelepanu pööramise ja üldise üksikasjalise viimistlemise. Kõige raskemaks lauludest osutus M. Lüdigi „Ühest vaikselt pühast hiest“, milline aga oli õpitud kätte tunnustust teenivalt.

Viimati nimetatud pala suhtes võivad kerkida vaidlused hoopis teisel pinnal, kui seda

on ettekande tehniline raskus. Nimelt see laul oma ehituselt ja laadilt kuulub kontertsaalil õhkkonda ning vajab ka vastavat akustilist ümbrust peensuste esile toomiseks. Samas olgu tähendatud, et mõned teisedki palad teatava määraneni kaldusid mainitud liigi poole. Seda ilmuvust tuleks võimalust mööda vältida, siis kaoksid ehk täiesti alused vaidlusteks kavade koosnevuse puhul.

Muidugi oleneb väga palju Lauluväljaku paigast, selle kajatingimustest. Samuti jääb kaunis palju otsustada sobival või ebasoodsal ilmastikul. Nii ka käesoleval puhul laulupeo teine päev oma tuulisusega kahandas märgatavalt seda mõju, mida võis anda segamatu ja vaikne olukord.

Tulemustelt silmapaistev oli ka meeskooride ülesastumine. Selle rühma ettekanded moodustasid ühe elavamaid osi kavast. Meeskoor võib kõlada mõjuvalt — ja selles veendusime ka möödunud laulupeol. Nii tehniline täitmine kui väljenduse sisuline pool jätsid hää mulje.

Mitte vähem hoolikas ning oma laadile vastavalt tulemuslik polnud naiskooride ettekande. See kooriliik aga ei saa kunagi välja minna kõlaliselt täidlusele ja kandvusele. Ikka ta jääb rohkem intiimsele, õrnakoelisele pinnale. Ehk eriliste akustiliste tingimuste varal suudetakse edaspidi naiskooride ettekandele anda vabas õhus parem positsioon. Ometi ka nüüd oskame hinnata nende elustavat väärtust.

Erisegakooride osa muude rühmituste kõrval omandas väga tähendusriikka koha. Siin kuulsime vastava repertuaari alalt üldkoori võimalustest astme võrra kõrgemal seisvat käsitlust. Nimetatud üksus meie laulupidudel omab õige silmapaistva ja olulise ülesande.

Lõpuks jääb pillikoorige kohta märkida samuti otsekohest kiitust. Need ettekanded tõusid kaugelt üle vahepalade tasapinnast ning moodustasid naudingut pakkuva kont-

serdilise osa. Liati kava koosnes sisult küllalt ütlevast, isegi nõudlikku maitset rahuldavast valimikust. Tehnilist läbiviimist selle suure koosseisu poolt tuleb nimetada õnnestunuks. Võiks aga veel lisada, et palad oskuslikust küljest ei tarvitseks olla selle viimse piirini nõudlikud.

Kui kaaluda küsimust, kas nende rühmituste kõrväl edaspidi rakendada veel muidki, siis võiks ka see arvamus tulla kõnesse. Meie kooride loomuliku arengu seisukohalt aga kõik senised üksused peaksid omale leidma avaldumispinna. On juba mitut puhku kaalutud ja sõelutud nii maakondlike kui üksik-kooride esinemist, mis tooks kaasa teatava võistlusmomendi. Kuidas neile leida ruumi, see annab veel mõelda.

Tänavu võtsid oma alla suure osa ühe päeva kavast külaliskoorid — ning seda koguni ülelõigses pikkuses. On mõeldav, et nimetatud jao kokkutõmbamisega säästame aega kodumaiste üksuste esinemiseks. Võiks aga koguni kaaluda küsimust, kas külalistele mitte reserveerida võimalus kontserteerimiseks kinnises ruumis.

Väliskülalised suures enamuses olid möödunud laulupeol väga edukad. Meie armastame võõraid vastu võtta, liati kui nad meie juure tulevad veel kunstiväärtuslike ettekannetega ja nii sooja südamega nagu nüüd. Edaspidi jääb aga sooviks, et pakkuda püütaks ajaliselt vähem. Ka oleme äärmiselt huvitatud just nende omapärasest toodangust, mille poole ka käesoleval juhul enamuses püüti. Et edaspidi aegsasti peaksid selguma nende esinemise akustilised tingimused, näitab seik, et nad tunduvad osas vabaõhu ettekandes andsid kontsertsaali palu.

Külalistest olid esinduslikult kohal soomlased, lätlased, leedulased, rootslased, norralased ja poolakad, kuna tulemata jäi ungarlaste ning daanlaste laulev võõruskond.

Üksteistkümmes üldlaulupidu lõppes ühendkooride ettekannetega, kusjuures väga tabavalt teostati valik pidustuste kavast.

Sedapuhku juhatamise raskusi ja ühtlasi suurt vastutust kandsid J. Aavik, J. Simm, R. Kull, T. Vettik, E. Aav ja V. Nerep, kes on juba varematest laulupidudest tuntud ning hinnatud.

Välisajakirjandus Eesti XI. üldlaulupeost

Käesolevaga „Muusikaleht“ avab hinnangute toomise meie XI. üldlaulupeo kohta välisajakirjanduses.

Toimetus.

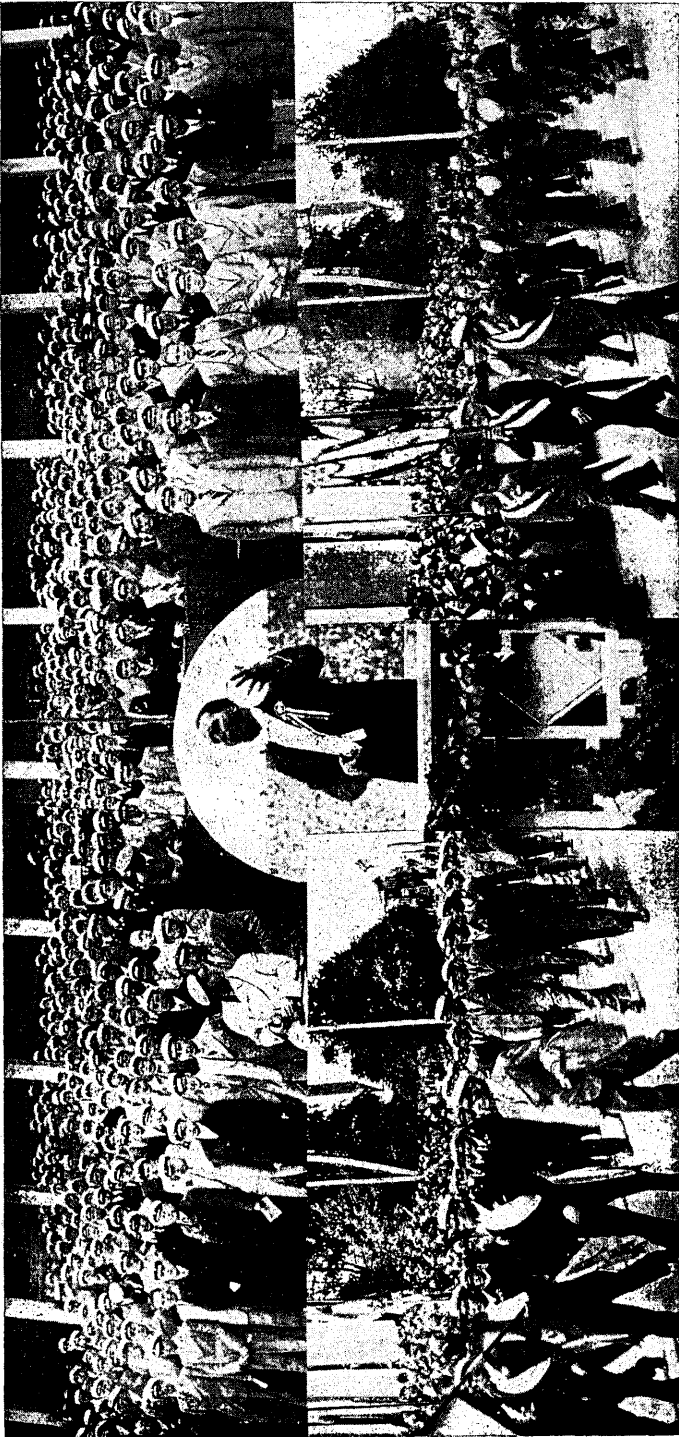
Soome

Muusikakava Lauluväljakul sisaldas kahel esimesel päeval sega-, mees- ja naiskooride ettekandeid. Kõik laulud olid eestipärased, mis kõik sobisid hiigelkoori repertuaari.

On ju selge, et juba üksi praktilistel põhjustel masskoori esitusil peab olema oma piir, mitte ainult seepärast, et suur hauljate hulk on väikekoorist alati kohmakam oma liikuvuselt, vaid ka seetõttu, et mitme-

kümne meetri kaugusel juhust seisvate lauljate hääli ei jõua kuuldavale ühel ajal esiridadest tulevate hääletega. Aeglase tempoga lauludes säärane seik teadagi tasanud peagu märkamatuks, kuid nobetempolis laules on raske, mõnikord võimatugi saavutada sujuvat tervikut rütmilises liikumises. Kauaaegne kogemus on määritlenud kaunis täpselt, kuivõrd raskeid teoseid võidakse võtta ettekandmiseks niisugustel juhtudel.

Kuigi üldkoor koosneks valitud kooriüksustest, siiski ollakse enamasti sunnitud loobuma suuremate vokaalteoste esitamisest laulupidudel. Säärane juhus, nagu meil oli Bach'i moteti „Jeesu aarteheni“ ettekanne Viiburi laulupeol mineval suvel, oli täiesti erinev tavalikkusest, osutudes samas

Meeskoorid iheteistkümnenda üldlaulupeo rongikäigus ja laululaual, keskel E. Aav meeskoore juhatamas.

ainuüksi kõrgesti asjatundliku kooritöö tulemusteks. Selle üle küll avaldati imestust mitte ainult meil vaid välismailgi.

Eestlaste kava üldiselt püsis päris õiges suhtes, võrreldes ettekande võimalustega, kuigi vahete-vahel põigati raskemalegi poolele.

Kohe alguses lauldud Võrgu „Helise, ilma“ oli seda liiki laul, missuguseid suurel kooril on raske ette kanda rütmilises üksmeeles. Meeskoorihelendid äratasid üldist meeldivust. Laulus oli kõlalist täidlust, mis eriliste akustika reeglite põhjal kajaliselt paisus. Kajaline paisutamine on huvitav seik ses suhtes, et siin osutub raskeks arvata, kas lauljaid on sada, tuhat või kümme tuhat! Meeskoori paladest mainime eriti Aava vahvasti lauldud „Humalat“, mis on loodud samas stiilis kui Palmgren'i „Kallistappas kannuas“ (mida tuntakse ka eestikeelses tõlkes) — ja arvatavasti on autor kikkis-kõrvul kuulanud ka mõningaid Tõrnudd'i humoreske.

Naiskoori kava oli kena, ettekanded kõlasid kaunisti kokku. Ka ühendatud puhkpillikoor esines Lauluväljakul, ette kandes eestipäraseid helindeid, mis sobituse Miina Härma kompositsioonidest.

Väliskava juhatajaina toimisid J. Aavik, V. Nerep, J. Simm, T. Vettik ja E. Aav, — orkestreid juhatas R. Kull.

Tallinna Lauluväljak on eeskujulik, nii ettekannete kui ka rahvahulkade mahutavuse poolest. Kuulates ettekandeid ükskõik kust kohast, on mulje hää, — haaravamini valdavuse suhtes vahest tagumisel mäeveerul, kuhu ühislaul kandub tervena ja täielisena ja kust samas saab ka üldpildi praegusaja laulupidude mõõdu suhteist.

Oratoorium.

Laulupeo üldkavva kuulus ms. Kaarli kirikus ettekantud A. Kapi oratoorium „Hiioh“, millele oli piiblikesti dramatiseerinud J. Kaljuvee. Teos, mis mitmekordseist ettekandeist on juba tuntud, on tõsine vaimulik helind.

Orkestri sissejuhatus, mille alustavad harf ja fagott, baseerub oivaliselt liikaval muusikalisel teemal, ja selle osa muusikaline külg tõendab tegija tõsist süvenemist teose tekstisse. See väljendub eriti koorides, mis oma kõlarikkusega osutavad, et autoril on kogemusi koorivõimaluste kasutamises. Püüdis täiesti diatoonilisel alusel, kirjutab autor oma töö sujuvalt ja selgelt, ega ole puudust veenvaist tõusukohtadestki, olgugi et teos ei kaldu kõrvale harilikest meloodilistest ja harmoonilistest kadentsi-

dest ning et puudub nimetamisväärne omapära.

Orkester on enam kaasamängiva iseloomuga, avaldades vähem iseseisvust. Orkestratsioon üldiselt pakub kaunis vähe vaheldust, välja arvatud vibupillide ja vase tarvitamine. Seepärast orkestri osa ongi nõrgem kui vokaalne. Mitmekesisem pillide kasutamine oleks eriti lüürilistes vahekohtades suutnud anda õrnamat karakterilmet. Kuid silmas pidades teose terviklust ja ühtlust, on autor suutnud sellele anda sügavtõsisist vaimukust.

Ettekandest tundus, et koor oli endisest autori juhatusel toimunud esitamisest kindlam oma ülesannetes. Kontsertsaalis mõistagi kõlaline mõju oleks olnud märksa parem kui kirikuakustikas, kus kaja on paljas ja koori tehnilised puudused — kui-võrd neid leidub — on kergesti kuulda. Koori teenena mainitagu nimelt just teose kindlat rütmilist sooritust V. Nerepi juhatusel. Ettekande esitasid EMO segakoor, naiskoor ja meeskoor, ooperikoori kvartett ühendatud „Estonia“ ja Riigi Ringhäälingu orkestrid ning mõned laulusolistid.

Sümfooniakontsert.

Laulupeo ajal oli nii palju mitmesuguseid kontserte, isegi mitu tükki korraga, et osutus võimatuks jõuda igale poole, olgugi et eesti muusikaga tutvumise seisukohalt oleks see olnud väga tähtis.

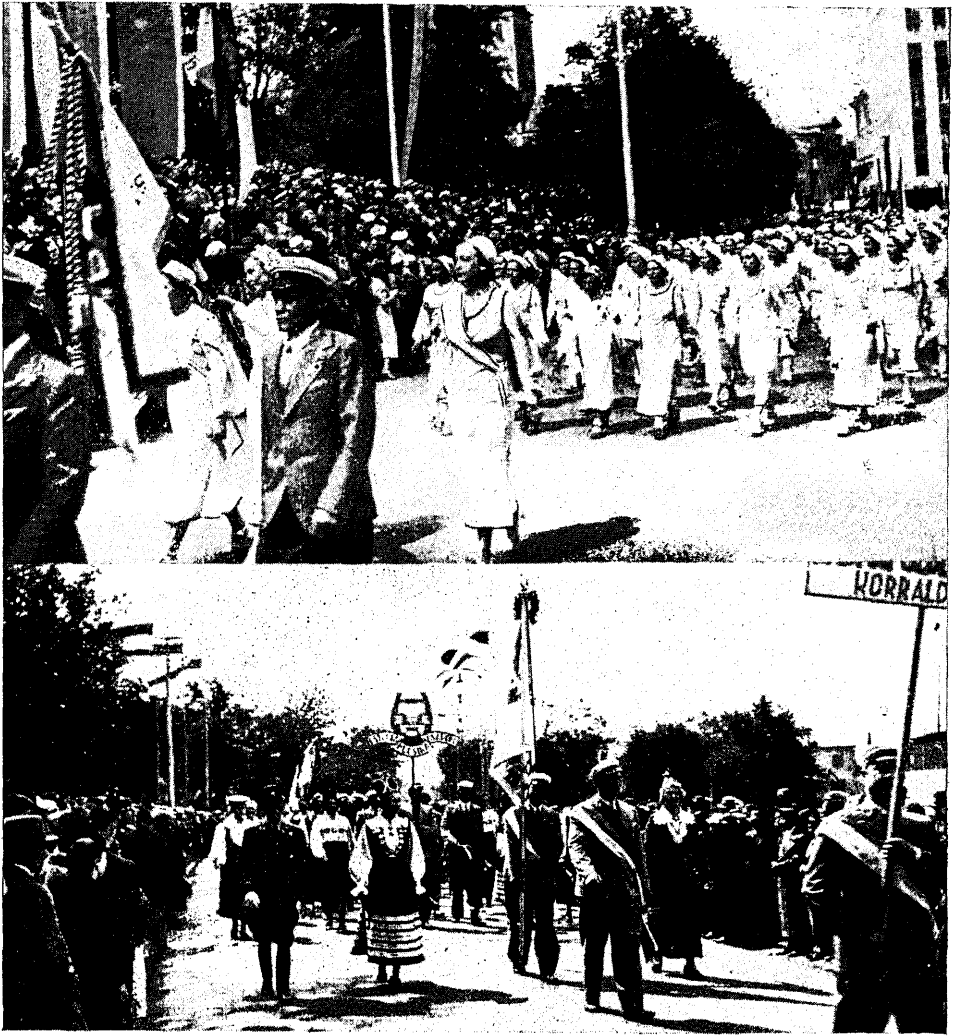
Kahjuks sümfooniakontserdi kuulamine piirdus ainult selle esimese osaga, mis tähtsaima numbrina sisaldas Tubina sümfoonia nr. 2. Nimetus „sümfoonia“ sellele Tartu kapelmisfri helindile ei sobi, olgugi et sulgudes seisab „legendaarne“. Meelsamini see võiks olla vaba sümfooniline helipilt. Autor on kahtlemata intensiivne muusik, kes oma väljendusele otsib orkestrist rõivastust. Tema käekirjas on mingisugust tagasihoidlikku pateetilisust ja eksprestiivset pinget, ainult sissejuhatus ja epiloog sisaldasid õrnamaid muusikapilte. Nõnda et tervik mõjus kõlaliselte rusuvalt ja vajas enam kergemat orkestrit. Teosel on siiski oma väärtused: see osutab tarmukat võtet ning muusikaliselt vilgast temperamenti.

„Esimene nr., Lemba Pidulik avamäng“, kuulub autori nooremaea teoste hulka. See on oma vormilt sujuv ja kõlab hästi. Teosel on selge, pidulik iseloom.

Kava sisaldas veel Elleri, Aava, Saare (soololaule), Vedro ja Kapi helitöid. Juhatas Olav Roots.

Y. S.

„Uusi Suomi“.

Pilte XI. üldlaulupeo rongikäigust.

Läti

Läti nimekalt muusikult E. Melngailis'elt ilmus juuni lõpus „Jaunakas Sinase“ kahes numbris vaimustav kirjeldis Eesti möödunud XI. laulupeo kohta.

Sõites Riist Tallinna, ta kiitvalt mainib meie rahva loovat töötahet oma maa kaunistamisel ning selle pinna harimisel. Siis ta üksikasjaliselt kirjeldab rongikäiku ning lauljate saabumist laululavale.

Muusikalise külje kohta ta võtab sõna:

„Esimene päev näitas suure koori küp-

sust, varjamata ka seda, et kava on jaotatud kolmele koorigrupile. Pääle segakoori laulavad eraldi meeskoorid ja naiskoorid. See kergendab märksa ülesannete raskust, tuues meeldivat mitmekesisidust.“

Kirjutise autor leiab, et publik on reserveeritud, tagasihoidlik. „Laulude kordamist autori väljakutumisega nõuab sagedamini laululava kui jahe kuulajaskonna hulk väljakul.“

Kirjeldades teist peopäeva, E. Melngailis

mainib kavas seisvaid M. Lüdigi palu puhkpillikoorile: „Jaaniöö“ oma peene kompositsiooniga näitas puhkpillide orkestritelt imestamisväärset kooskõla. Suurepäraselt kõlas „Skerto“, mida päältkuulajad nõudsid veel teistkordselt.“

Edasi räägib kirjutise autor meeskoori-dest: „Pääle seda oli raske ette kujutada, et kava järg võib sisaldada veel mingit tõusu. Kuid siiski laulud meeskooridelt, milliseid vaheldumisi juhatasid Aav ja Simm, vaimustasid kogunenud rahvahulki veel enam kui puhkpillide kõlav ansambel. Oli märgata, et kavasse olid valitud kõige armsamad laulud, mis kooride poolt hästi sisselauldud. Siin suurepäraselt kõlasid

Türnu, Simmi, Võrgu, Kapi, Ernesaksa laulud — üks teisest toredam. Võimas jõud on hää meeskoori laulul.“

„Kolmas osa, millele vähe väsinud segakoorid ilma võistlusetä allusid, möödus hoota. Selles osas oli ka minu „Tutiline linnukene“, kena laul, mis jäi aga eduta, ehk küll prof. Aavik juhatajana püüdis välja tuua kõike võimalikku. Siin olin siis läbi kukkunud.“

Kaunis üksikasjaliselt kirjeldatakse väliskooride esinemist kolmandal peopäeval ning lõpetatakse sõnadega: See laulusõda, mille järele eesti ühendatud koorid ütlesid lõpusõna, ülistades kahes laulus isamaad, kroonis kaunisti kolme peopäeva hiilgust.

Kunstivaenuline teraskeel viiulil

Väljavõte Siegfried Eberhardti teosest „Wiederaufstieg oder Untergang der Kunst des Geigen“.

Iga lugeja teab, et ka parim tiibklaver pikaajalise tarvitamise järele muutub halvemaks, õilis viiul aga üllamaks mängu suursugususes. Nende kuulsate vanade viiulite suursugususe muudetakse aga toore, meelevaldse koormamisega sedavõrd, et kõik eelised, mis viiulit teiste muusikariistade hulgast esile tõstavad, täielikult kaduma lähevad. Nagu üllas hobune halva ratsaniku käes ja halval juhtimisel võib muutuda viletsaks setukaks, nii muutuvad meie õilsad viiulid halvastikõlavaiks traadikummuteiks ning ajajooksul tarvituskõlbmatuiks. Nende hing, millest meile elavalt kõneleb möödunud aegade üllus, hävitatakse pikkamisi, kuid järjekindlalt. Seda hingemõrva ei pidurda ükski säädualik trahvimäär; seda pole esialgu veel seni võimalik takistada, kuni meie kunstnike südametunnistus ja ürgtunne pole ärganud uuesti.

Ning kahjuks pean ma kõigile eksinud viiuldajatele ütlema, et ehtsa ja ürgpärase viiulid hoidjad on just need dilettandid, kellest harilikult mõõdutakse kahjatsevalt naeratades. Nemat ükski veel võitlevad viiuli degradeerimise vastu. Le violon! Viiul! Selle muusikariistade kuninganna omanikud ja valitsejad kannavad kuningatiitlit!

Teraskeele leiutamine tähendab mannetu loiduse võidutsemist, viletsa materjalistliku käsituse võitu loovalt ürgse kunstiväljenduse

se üle, mis oma peenuselt on ainulaadne. Muidugi, teraskeeled on odavad, sama odavad ja mugavad nagu kõik ettekäändedki, mida alati on kasutanud loid, igast nii välisest kui sisemisest võitlusest kõrvalepõiklev tardumusvõime. Viiuldaja selle asemel, et ohverdada oma raha ja vaeva ehtsa keelestiku hankimiseks, ostab pigemini sigarette. Ükski morfium ärgu aga uinutagu ta südametunnistust magama, temas jäägu alati ärkvele teadvus, et ta muusikariistaga, mida ta oletatavasti armastab üle kõige, toimib ülekohtuselt.

Muusikariist oma olemuses on jäänud talle võõraks ning selle võõrusega on ta võõrdunud ka iseendast, sest ilma julguseta ja usalduseta oma sisetundes ei julge ta oma ebakindluses kauni ürgpärase keelestikuga katsetada. Ta tunneb hirmu ja kartust ehtsate keelte ees, kuna need võivad muutuda peeglikuks, mis ta võimetuse kannavad talle kõrvu. Ta teab oma sisimas, et ta on üks „kragistaja“, ning tahab loodust petta võitluse keelestikuga, mis midagi ei reeda, vaid kõik nõrkused üle mingib ja värvib. Ning ka rahakulu kardab ta, kardab seda vahest veel rohkem kui blamaazi iseenda ees. Teraskvint (mi) on mugav ja odav! Kas odav, kallis lugeja? Ta on kalleim, mida üldse suudetakse välja mõtelda.

Nagu alati ja kõikjal igapäevases elus, läheb meile odavus maksma kalliks. Kui viiuldajad tõesti oskaks arvutada, siis ei peaks nad vaatlusele võtma mitte ainult pisikesi, rohkem kui kahtlase kasuarve,

vaid ka asjaolu kahjuliku külje. Ning siis mõistaksid nad eneste kohkumiseks, et kahjud kasu, näilise kasu, ületavad nii tohutult, et igasugune kahjutasu nõudmine kaugele maha jääb kahju suurusest, mis selle eksimuse läbi on tekkinud.

Lugeja ärgu aga püüdku esitada argumenti, et meie suured virtuoosid ometi muusikariista täielikult valitsevad ka selliselt, et nad evivad edu, ning et ükski inimene ei suuda eraldada, kas nad mängivad teras- või ehtsal keelestikul. Jällegi kord annan neile ülitarkadele õiguse, et ükski inimene ei märka seda, pole märganud iialgi. Häda seisab aga selles, et ebateadlikus tunnetuses, selles, mida kõik targad usuvad võivad põlata, et ürgtunde ärkamisega tekib üldsuses üks tähelepanija, kes ütleb: „Teie suured kunstnikud võivad veel arvestada vaid mööduva huviga, sest ilma, et meie oskaksime endale seda seletada, — viiuldamisest ei avalda meile enam sundivat tõmbejõudu!“

Pikapääle ei suuda keegi end elatada vaid konservidest, inimsugu sureks välja. Nälg ehtsa toidu järele, rõõm ja osavõtt ehtsaist, loovaist, vitamiiniderikkaist muljetest ei kao niikaua, kuni veel sel maapinnal leidub inimesi!

Kunst nõuab ohvreid. Ta nõuab täieliku andumust, ta eeldab fanaatilist armastust asja vastu. Võitlus ja maadlus iseenda väljendusväärtustega võidavad raskused. Kuid julgeid, kellele viiuldamismaailm avaneb uuesti, ootab üllatus. Nad kogevad õige pea, et viiuldamisest ehtsas, auväärse meisterkunsti vormis ei osutu raskemaks kui „ersatsviiuldamine“, vaid hoopis kergemaks ja viljakandvamaks. Nad nendivad imetlusega ja tänuliku rõõmuga, et meisterlik tehnika nõuab hoopis vähem jõukulu, et vibu alles nüüd täieliselt välja toob muusikariista kõlavõlu.

Niisiis, enne kui keegi asub ülesande kallale, loomulikku oma mängus uuesti maksma panna, peab ta uuesti looma endised eeldused ja tingimused, milliseid vajab ehtne keelestik. Sellest üksi veel ei piisa, kui viiulile lihtsalt tõmmatakse originaalkeelestik. Mõne veel elava vana viiulimeistri poolt tuleb lasta nii kaua surve all kannatanud muusikariistale valmistada ehtne, originaalne sääs (roop), mis juba üksi enesest kujutab väikest kunstitööd. On viiul veel teataval määral „terve“, siis satub iga viiuldaja vaimustusse, nentides, kuidas ka lihtne muusikariist on võinud kaunikõlaliselt ja täiuselt. Nagu võlukepi puudutuse läbi on muusikariist uuesti üllastatud ja õilistatud.

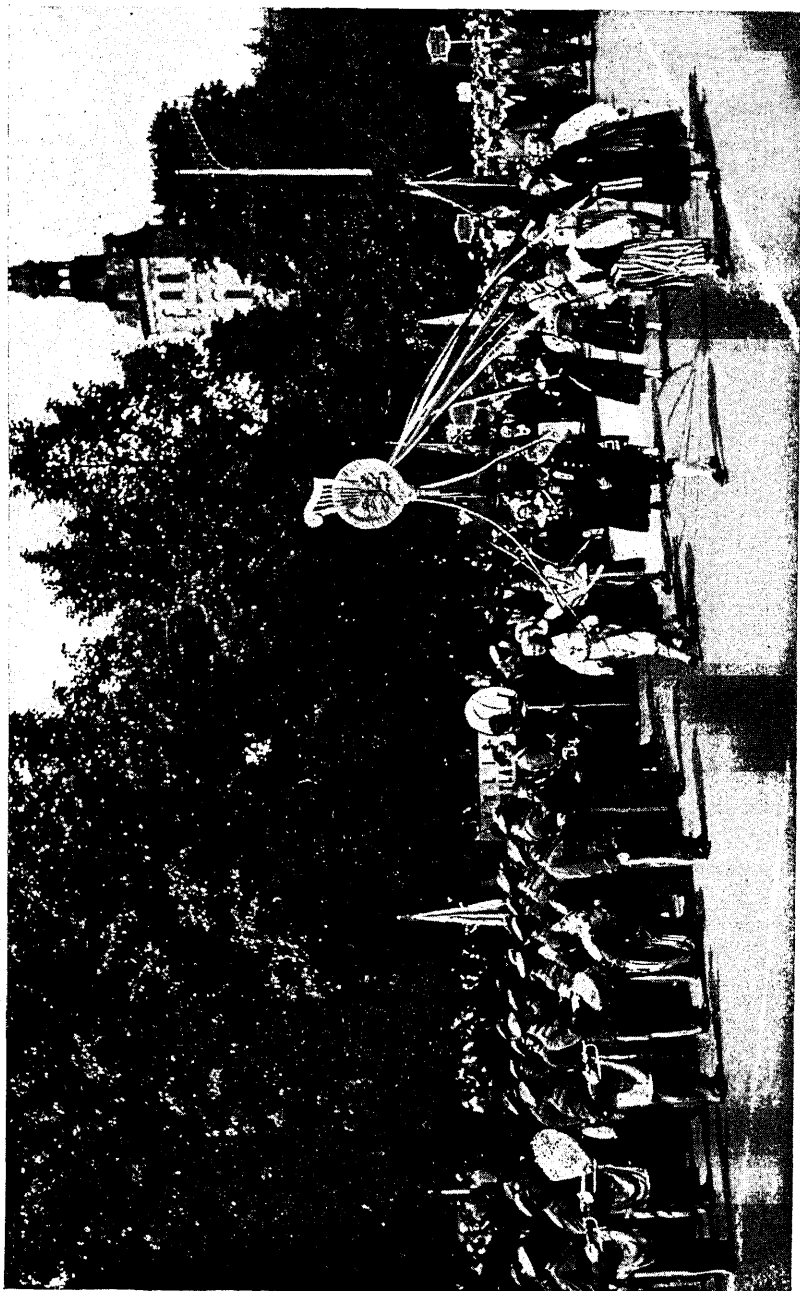
Mäng ehtsal keelestikul erineb oma väljendusfunktsioonides eriti selle poolest, et

*E. Vörk ja E. Aav
ühekorraga meeskoore juhatamas.*

surve keelele, teraskeele järsk äralõikamine, võib moonutada sõrme näpulauale surumisest kergeks, väikest jõukulu nõudvaks sõrmesurveks. Kõige selgemini on vahe jälgitav kromaatilise järjendi mängimisel. Kunstnik peaks kõigepäält ühesõrme kromaatika sooritama ilma vibuta, et pooltoonide vahetusega seotud „naginat“ võrrelda liibsemisega teraskeelele. Eriti peab mängija jälgima vibutehnikat, mille surveandmine kooskõlastab sõrmede surve kergusega. Just selle tõttu, et surveorgani, sõrme tööd tema mahasuruvas mõjus teraskeelele võimalik pole selgesti jälgida, avastati võltsing, mis kuulub rafineeritumate ja vaevalt tõestatavate inimlike meeltepettuste hulka.

Siin kohal olgu märgitud veel üks tähelepanuväärne fenomen. Tõmmatakse viiulile, mis varem oli varustatud teraskvindiga, soolest mi-keel, säasa vahetamata, siis annavad end selgesti tunda survevea reaktsioonid. Ehtsad funktsioonid on võimalik

Üheteistkümnenda üllalaulupeo rongikäigu algus Vabadusväljakul.

kud vaid uuesti ürgsesse astendisse tõstetud sääsaga.

Ent kõigile neile täiendustele vaatamata, mida püüan tuua ehtsa ja ürgse ning „tagasi-loomulikkuse-juure“ eeliste kasuks, võib ehk mõneski lugejas püsima jääda kahtlus, kas siiski kõigile vaatamata ka teraskeelestikuga pole võimalik loov viiulimäng. Loov mäng, võin vastata sellele, pole iseendast seotud mingi materjaliga. Kõigepäält leiab aset viiuli väljendusvõime kahanemine. Juba materjali tooremaks, jämedamaks muutumise tõttu tekib kõlaliste võlude tugev vähenemine. Tühjade keelte külmus ja lõikav teravus erineb oma plekise kõnega ehtsate keelte ümarast, mahlakast kõlast sama tugevasti, nagu elastne trumminahk oma kõlalises mõjus kõvast terasplaadist. Sellele lisandub veel suurima väljendusvõime kahanemisena teraskeelte pinguldusteravus, tuimus, mis muusikariista ise rõhuvad, halvavad, vastupidi vabalt ja elastiliselt, hingetatult ja soojalt vibree-rivaile ehtsaile keeltele, mis puuga ühinedes sulatavad ka selle võnkumised kõlavõl-lusse.

Viiuldamikunstis muutub omnia ani-mata kõikehingestavuse elavaks peegelpildiks. Ka suurimate virtuooside väljendusvõimeid viiulil on suuresti vähendanud vale keelestik.

Päris õnnetus algas aga sääl, kus ürgpä-rane võime indispositsiooni, vormikaotuse tõttu laostus ning usuti leitud olevat vahend oma võimetust varjata. Kuna loova viiulimängu olemuste tundmine puudus, ei saanud keegi sattuda näiliselt paradoksi-kule mõttele, et ehtsate keelte eelis seisab nende omaduses vale poognatõmbe juures kragiseda. Soolkeeled on meie mänguval-misuse mõõdupuuks, nad on meie primad sõbrad, kes meile ütlevad tõtt ega vaiki surnuks või võltsi midagi oma tagasihoid-likkuse tõttu. Ehtsad keeled on viiuldaja hääks südametunnistuseks, kuna teraskee-led reedavad ta halba sisetunnet. Teraskee-

led on odavad ja mugavad nagu kõik ala-väärtuslik, odav hind nõuab ohvriks kõik kauni ja ehtsa meie kunstis.

Juba on orkestris nõiduslik vastuolu „taevaliku keelpillide kõla“ ja puhkpillide vahel kustunud ja võltsitud. Praegusaja orkestrid osutavad, kui nad ei mängi geni-aalse dirigendi ülendava sugestiooni all, karmi, differentseerimatut kõla, mis vastu-olus seisab viiulite hiilgusega ja väljendus-võimalustega. Suured meistri viiulid lama-vad surivoodil. Viiulitetaevast on katmas tumedad pilved, kuna üks kunst on kustu-mise ohus.

Kõiki viiuldajaid südamega, kelles ar-mastus meie kunsti vastu on säilinud ela-vana, kutsun ma üles, et nad tõsiselt ja lähimõteldult järele prooviks, kas minu kaudu räägib tõde. Kas pole see ähvarda-vaks tunnuseks, et praegu elavad viiulda-jad oma kunsti ei taha enam esitada niisu-guses vormis, millises kõik suurused meie kunstis senini seda esitada suutsid ning esitasid?

On see juhus, et meieaja viiuldajad loo-vate helikunstnikena peagu on vaikinud? Kõige loova kohta on kehtivusel säädus, mida pole võimalik rikkuda karistamatult. Ürgpärase väljendamisel ei aita mingisugu-ne kavaldamine. Kõik ehtne ei lase end pikapäale maha salata. Ja nii loodan ma, et varsti saabub aeg, mil orkestresse ilmu-vad esimesed tagasihoidlikud kangelased ürgse varustusega, oma relvade võiduka keelestikuga, olles ise kohtlemisohus arust lagedaina. Sooviksin, et taiplikud dirigen-did muutuksid diktaatoreiks ja meie kunsti sõpradeks, aidates ürgpärase uuesti maksvusele.

Unistan sellest, et võiksin kõigile viiulda-jaille anda tagasi nende sünnipärsed, ürg-pärsed võimed, võiksin neile mõistetavaks teha kogu sügava rõõmu ja õnne, mis ar-mastusest meie muusikariista vastu kiirgab igale inimlikule saavutusele.

S. Eberhardt.

Oodatavaid esinemisi „Estonia“ kontsertsaalis

14. september — N. Orlovi kontsert kla-veril.

16. september — N. Orlovi kontsert kla-veril.

25. september — Berliini Filharmoonia Kammerorkestri kontsert, juhatab Benda.

1. oktoober — Berliini Filharmoonia Kammerorkestri kontsert, juhatab Benda.

19. oktoober — Fritzsche kvarteti kontsert.

Läbirääkimised on käimas kuulsa diri-gendi F. Weingartner'iga, keda siin loode-takse näha 7. novembril sümfooniaorkest-rit juhatamas.

Kavatsustes seisab veel terve rida sünd-musi, kuid nendest lähemalt rääkida oleks varajane.

„Võidujuttu“ Tiit Kuusikuga

Paremalt vasakule:
ALEKSANDER ARDER
oma õpilase
TIIT KUUSIKUGA.

Kuuldes, et Tiit Kuusik on juba Viinist tagasi jõudnud, tõttasin varsti tema poole. Ta ju tõi Eestile jälle ühe võidu, mis lauljate peres suurim meil seni saavutatuiust; niisiis rekordi mõttes väikeselt ajalukku löödud.

Tatari tänavas, väga lihtsalt sisustatud kaasiürilise pisikeses toakeses me seda juttu siis ajame:

„Kuule, kuidas sul see sinna sõidu mõte õige tuli?“

Kui sulle õieti ausalt ütlen, tekkis see mõte, kui teisedki säääl käisid — kui see asi meil „moodi läks“. Konkreetselt ütles seda mulle siiski hr. Arder, et peaksin Viini võistlustele sõitma.“

„Mida su õpetaja siis nüüd ütles?“

„Kes seda oskab seletada: ta on nii õnnelik — niipalju ei julenud keegi loota. Tema arvas, et diplomi toon ikka ära...“

„... aga töid esimese koha ja tuhat Saksa marka. Palju neid auhinnalisi kohti üldse oli?“

„Täpselt 15 kohta.“

„Kas osavõtjaid oli palju?“

„Ümmarguselt 120 lauljat, 17. rahvusest, päälle selle veel instrumentidel võistlejad. Neid oli aga vähem.“

„Kas võistlus oli ka pinev?“

„Algul näis mulle küll, et siin polegi midagi karta, sest oli ka neid, kes olid tulnud „vale aadressil“, aga kui juba proovil ära kuulasin kaks itaalia baritoni, siis mõtlesin, et nüüd tuleb end ikka kokku võtta. Koju minnes magasin palju — pidin puhanud ja hääs vormis olema. Need baritonid olidki mu kõvemad rivaalid: Mario Borriello — tuli teisele, Africo Baldelli — kolmandale kohale, muidugi läksid ka lõpuvõistlusele.“

„Kas mõni rahvus oli võitjatelt ülekaalus?“

„Esimene ja viimane olid viinlannad, kuna suurt ülekaalu polnud ühelgi rahvusel. Esimesele kohale tuli minuga koos ka sopran.“

„Palju lauluosakonna žüriis liikmeid oli?“

„Neid oli umbes 30 liiget 13 rahvusest, kellede hulgas Eesti esindajana viibis pr. Hellat-Lemba.“

„Kes sind säääl esinemisel klaveril saatis?“

„Mulle juhtus loosiga just kõige tüsedam saatja, prof. Viktor Graef, kes ka lõpukontserdil kõiki lauljaid saatis. Muidu oli neid võistluste jaoks üldse neli saatjat — ja Kuusik näitab mulle trükitud loosi nr. 50, millel seisab esinemise päev, kellaaeg, saatja aadress.“

„Kas proove kah said ikka?“

„Ette nähtud oli üks proov, kuid aega oli, ja tegin veel kaks proovi, mille eest maksin 3 marka tunnist. Ainukesena mind veidi eksitas see, et kammertoon oli pool tooni madalam. Mul pole küll absoluutset kuulmist, aga palad on ikkagi kõrgemalt sisse lauldud. Prof. Gräef rääkis, et raadios on neil mõni klaver kõrgem, mida aga lähemal ajal ühtlustada tahetakse, s. t. kõik madalaks viia. Mu saatja oli üldse väga tore inimene ja me ajasime palju juttu meie muusikast, mille vastu ta väga huvi tundis, ning laulsime läbi eesti soolopalasisid, mis mul kaasas olid. Ta oli muuseas suurepärase lehest lugeja, isegi raskelt loetavaist kirjutatud nootidest.“

„Mida sa võistlusel laulsid?“

„Kavatiiini „Sevilla habemeajajast“ ja aaria „Maskiballist“, kuna kolmandat, pro-

Tund A. ARDERI
lauluklassis; vasakult —
A. ARDER ja T. KUUSIK.

loogi „Paiatsitest“ ei tulnudki laulda — ei küsitud enam.“

„Kuidas tundsid end, kui võit selgus?“
„Algul pidin veidi pettuma; sekretariaadi teadaannetest lugesin ja leidsin, et mind lõpuvõistluste nimekirjas polnud. Mu uued kolleegid säält leidsid selle olevat väga ülekohtuse, kuid jäin rahule, ega läinudki enam küsima. Kuid need, kes käisid tagajärgi pärimas, kuulsid, et mõned auhinnad olevat juba määratud. Kuulasin lõpuvõistlust, käisin vahepääl kodus, ega teadnud veelgi midagi, kuni lõputeadaande saamiseks läksin tagasi. Siis tuli pr. Hellat-Lemba koridoris vastu ja õnnitles esimesena. Ei tahtnud hästi uskuda, kuid juba tuli teisigi õnnitlejaid, mis mulle aga sugugi mugavana ei tundunud, sest tahtsid nad ju igauks ise võita. Zürii president prof. dr. Alfred Orel oli ka parajasti sekretariaadis ja õnnitledes küsis, et kas olete rahul... Nüüd pidin lõpukonserdi kava sisse andma, ning esineda lasti ainult neil, kes tulid esimestele ja teistele kohtadele kõigilt aladelt.“

„Kus see kontsert sääl anti?“

„See peeti suures kontsertsaalis Viini Kontserthoones. Samas toimusid ka võistlused, ainult kahes vähemas, Schubert'i ja Mozart'i saalis.“

„Kuidas võistlejatele ka reageeriti kuulajakonnalt?“

„Noh, aplodeerimine oli küll keeldud, aga aplaus läks siiski mitmel korral lahti ja ma sain päävõistlusel õige tormilise ovatsiooni. Omapärast võiks korralduses veel seda nimetada, et kontserdil paigutati esimesele auhinnale tulnud võistlejad kava algusesse, kuna teised aga lõppu.“

„Kus sa Viinis korteris olid?“

„Sain väga häädelt tingimustel Ungari Üliõpilasmajja poolteise margaga päev. Muu-

seas oli selle maja juures suur autopark, seisukoht, ja kui hulk ungari osavõtjaid, kes kõik selles majas peatusid, hakkasid hommikul oma häält treenima, tegid autojuhid meile „vastuataaki“ ja panid ka oma autopasunad hüüdma — käis neile vist närvidele.“

„Muuseas, palju aastaid sa oma häält oled üldse juba treeninud?“

„Mis ma varem Pärnus veidi õppisin, tuli kõik ümber teha, kuid konservatooriumis, kuni tänavu kevadel lõpetamiseni, tegin 5 aastat järjekindlat tööd. Kogu aja õppisin hr. Arderi juhatusel, ega ole teiste juures „rändamas“ käinud. Muuseas päriti Viinis palju Eesti ja mu õpetaja üle, ning üks poola tenor võttis hr. Arderi aadressigi.“

„Kuule, kas sa sõitsid Viini omal riisikol, või...?“

„... ei, ma sain ikka hr. Presidendilt 300 ja Kultuurkapitalilt 300 krooni toetuseks; kuid ma muidu oleksin võinud!“

„Aga kas oma auhinna oled ka juba kätte saanud?“

„No-jah, ootan veel õieti seda raha, ega saa enne Tallinnast ära sõitagi.“

„Kas põrutad kohe Viini tagasi või?“

„Ei, suveks lähen ikka Pärnu — vanemad on mul sääl. Viinis pean olema alles sügisel, lepingu järgi 1. septembriks kohal.“

„Sa siis puistad kodumaa tolmu jalgadelt ja...“

„... ei, mitte seda, aga mis ma siis siingi pidin päale hakkama!“

„Noh, kuulsin, sulle tehtud „Estonia“ poolt ju ilmatu vägev pakkumine!“

„No-jah, kooriliikme leping 60 krooniga kuus on mul allakirjutatud küll, kuid tuleb nüüd üles ütelda.“

„Palju sa siis Viinis hakkad saama?“

„Viini Rahvaoper maksab mulle 400 Rmk. kuus.“

„Milleks siis siin enne hakkasid üldse alla kirjutama?“

„Kust ma võisin arvata, et sinna solistiks kutsutakse, kui siin vaevalt koorigi pääsesin, ja õieti hr. Lauter oli see, kes tahtis, et nimelt enne Viini minekut alla kirjutaksin.“

„Kuidas see palkamine sääl Viinis tuli?“

„Kui võistluste lõputulemused olid selgunud, tuli üks agent, kes mind kangesti Kölni operisse kauples, kuid mulle näis, et pean veel ootama ja küsisin telegrammiga ka oma õpetajalt nõu...“

„Mis nõu ta sulle andis?“ sähvan uudishimuga vahele.

„Ta saatis vastuseks niisuguse telegrammi“ — ja Kuusik näitab mulle, millel seisab: „Õnnitleme, igaüks on oma õnne sepp! — Arder.“

„Nagu näed — lisab Tiit — pidin ise otsustama. Vahepääl tuli uusi pakkumisi ja lõpuks tegin lepingu Viini Rahvaoperiga, kes algul 300, hiljem aga 400 marka lubas.“

Kas loodad selle rahaga sääl läbi tulla?“

„Loodan küll, sest elatismiinum olevat 160 m. kuus.“

„Ja keele suhtes?“

„Noh, keele suhtes tuleb muidugi veel praktiliseerida, ja päälegi hääldavad viinlased ka veidi teisiti. Laval tuleb aga osa ikkagi läpselt pähe tuupida, ning saksa keelt ma ikka oskan ka.“

„Kas repertuaari ette tead juba?“

„Seda ei tea veel — tegin lepingu viimasel päeval enne äratulekut.“

„Kes sinna nüüd päädirigendiks tuleb?“

„Dr. Robert Kolisko, kes seni oli Viini Linnaoperis.“

„Kauaks kavatsed Viini jääda ka?“

„Esialgul on leping tehtud aastaks ja palk hakkab lugema 1. septembrist. Edaspidine jäämine oleneb muidugi sellest, kuidas läheb.“

Kolleegid tunnevad Tiit Kuusikut kui avameelset sõpra, kes ei püüa hiilata, ja nüüdki pidin talt välja pinnima, kus temast midagi kiitvat oli. Ta muuseas ka nii poissmees, ja ... Küsin õige veel:

„Aga kuule, kelle hoole sa oma pruudi siin jätd — eks sul tiku neid nüüd ligi vist parvedena?!“

Tiit aga lööb tõrjuvalt käega ja arvab, et tal neid ei olegi kuigi palju.

Ega siis muud, kui surun õnneseanel kõvasti kätt — ja lähen seekord.

R. K.

Vestlus J. P. Klaussen'iga

„Nii olete siis jälle kodumaale jõudnud?!“

„Jah, tulin Soomest ja käisin Saksamaal, et Berliinis dirigentide kursused läbi teha.“

„Kaua need kursused kestsid?“

„Algasid 15. mail, kuna 4. juunil lõppesid juba orkestri proovid.“

„Kes neid kursusi juhatas?“

„Clemens Krauss, ning abiks oli talle kompositsiooni ja operirepertuaari läbivõtmisel Svarovski.“

„Kas osavõtjaid oli ka palju?“

„Kaheksa osavõtjat ja neli vabakuulajat.“

„Palju kursuse kaasategemine maksab ka?“

„Terve kursuse osavõtjad maksavad 250 Rmk., kuna vabakuulajad pool sellest summast, kusjuures nad aga orkestrit juhatada ei saa, mis õieti ongi kõige õpetlikum.“

„Kas orkestriproove palju anti?“

„Saime 10 proovi, igakord 3½ tundi.“

„Kas orkester oli suur?“

„Kuuskümmend mängijat. See orkester oli kokku võetud mitmest kohast — väga

häa kontsertmeistriga, kes kõik ettetuleva puhtalt mängis.“

„Kas need kursused sakslastel ärilise ettevõtteks on mõeldud?“

„Seda ei saa uskuda, sest orkestri kulud juba üks on väga suured.“

„Mida sääl läbi võeti?“

„Kõigile ühine kava oli järgmine: Beethoven'i III sümfonia (Eroica), Brahms'i I sümfonia, Mozart'i g-moll sümf. ja Wagner'i „Meisterlauljate“ avamäng. Pääleselle võis võtta veel 1—2 asja enda valikul, ning lõpuks operi ja kontsertrepertuaar solistidega.“

„Kuidas töö sääl läks ka?“

„Alul peeti kõiki palju kinni, sest Krauss annab väga rohkesti seletusi otse juhatamise ajal. Ta on ka suur huumorimees ja „imiteeris“ vahel kursuslasi, kuid keegi ei pane tema „pirne“ pahaks, sest ta on õige teravmeelne. Ja nõnda jääb märkus eluks ajaks meele ning on häaks õpetuseks, kui nii võtta. Sageli orkester ja päälkuulajad naeravad,

CLEMENS KRAUSS
seletab
J. P. KLAUSSEN'ile
taktikeppidest.

ning töö on intensiivne — pole kuiv, ega igav. Ka Svarovski armastab „näidete“ varal seletada ja vahel „žonglöörida.“

„Mida dirigeerimisel päänõudeks säeti?“

„Clemens Krauss'i päänõudeks on see, et peab hästi kõlama. Päämiselt tuleb seletada kõik proovil. Ta ei armasta ka suuri laiu liigutusi — et oleks ainult arusaadav, ning liigutused peavad tekkima „seestpoolt“ välja- poole“ — seesmisest läbielamisest.“

„Kas oleks midagi üldiselt korraldusest ütelda?“

„Kursused toimusid Bach'i ja Schumann'i saalis. Esimene neist pole just suur — kahe rōduga, kuid intiimne. Proovid algasid alati täpselt. Istusime orkestrantide keskel reas, kus iga juhi tegevust paremini jälgida võisime. Ka Krauss ise liigub alatasa orkestris ja näitab pillirühmi, mida parajasti välja tõsta. Ka fotomees oli kogu aja kohal ja tegi alatasa võtteid, kui aga vähegi huvitava juhtus. Näete siin — usutletav näitab fotot — Krauss näitab mulle parajasti, milline peab olema taktikepp. Tema tahab, et see oleks võrdlemisi jäme, et ei vibutaks, mis tähtis näiteks reitsitatiivis tuttiakordide juures. Siis peaks veel tähendama, et neile kursustele minnes peab üldiselt ikkagi ettevalmistatud olema, kuna sääal antakse ainult viimast lihvi.“

„Kas läbivõetav kava antakse ette teada?“

„Väikesed Eulenburg'i partitatuurid saadetakse nende kulul koju kätte, et saaks ette valmistada. Mulle saadeti need küll nii

hilja, et olin juba laevaga teel, ning pidin Helsingist järele tellima.“

„Kas kursuste lõpul kontsert ka korraldati?“

„Otsekohe just mitte, aga kuulajaid oli kutsutud ja igapähe tuli juhatada. Kuid pähe selle kursuse oli osavõtjail kellegi tutvuse läbi eraloenguid kuulata veel dr. Fischer'ilt, kus selgitati mikrofonimuusikat, kuidas raadios ülekannet teha. Mikrofonis me kuuleme vahel „õõtsumist“, sest kõik pillid ei võta silmapilk tooni välja, vaid jäävad sekundi murdosa hiljemaks, näiteks puhkpillid, võrreldes viulite ja oboega.“

„Kas varem ka olete kusagil dirigeerimist õppinud?“

„Jah, enne õppisin Helsingis Funtek'i juures.“

„Kas tegelete juhatamisega juba kaua?“

„Nüüd juhatan juba kolm aastat, kuna enne tegutsesin ainult viulimängijana. Praegu olen „Helsinki Orkestriyhdistys“ abijuhataja, kuna pääjuht on Nikolai van der Pals. Tema dirigeerimisel olen aga kontsertmeisteriks.“

„Kas see on suur orkester?“

„Harilikult 45 mängijat, mida aga vahel suurendatakse.“

„Ja mängijad?“

„Palju on sakslasi ja rootslasi.“

„Millise kavaga orkester päämiselt tegeleb?“

„Võetakse läbi klassikalist kava ja paar korda aastas antakse suurem kontsert. Ka

Helikunstnik A. Udrik 50 aastane

A. UDRIK

16. augustil s. a. pühitses „Estonia” sümfooniaorkestri violasolist, Tallinna Eesti Kammermuusika Seltsi muusikajuht, helikunstnik Adolf Udrik oma 50-dat sünnipäeva.

A. Udrik on sündinud 16. aug. 1888. a. Narvas käsitöölise pojana.

Alghariduse ta sai Narva linna- ja

muusikakoolis. Pärast muusikakooli lõpetamist 1906. a. astus Peterburgi konservatooriumi, kus õppis stipendiaadina trombooni- ja viiuliklassis. Pääle Peterburgi konservatooriumi A. Udrik õppis Moskva Filharmoonia õppeasutises prof. Grigorovi'i viiuliklassis, mille lõpetas 1915. a.

A. Udriku muusikaline tegevus on olnud eriti mitmekesine.

Peterburgis töötas ta Vene Keiserliku Muusikaseltsi sümfooniaorkestris, mida juhatasid toleaja kuulsused, nagu: prof. V. Safonov (alaline dirigent), Kussevitski, Oskar Fried, Mengelberg ja teised. Pääle selle töötanud Peterburgi Itaalia Ooperi ja Muusikalise Draama ooperiorkestrites.

1917—1920. a. oli Vitebski muusikakooli õppejõuks viiuli, puhkpillide ja muusikateooria alal ja sama kooli juhatajaks.

1920. a. opereerus Eestisse ja asus Tartu Kõrgema muusikakooli õppejõu kohale viiuli, trombooni ja muusikateooria alal, olles samal ajal „Vanemuise” sümfooniaorkestri kontsertmeisteriks ja Valga muusikakooli õppejõuks.

1929. a. kutsuti „Estonia” sümfooniaorkestri violasolisti kohale, kus töötab tänini.

Prof. G. Schnevoigt'i kutsel töötanud kaks suvehooaega Riia sümfooniaorkestris violasolistina.

1932. a. alates on A. Udrik innukalt juhitud Tallinna Eesti Kammermuusika Seltsi muusikalist tegevust, olles seltsi keelpillideorkestri juhiks ja võttes osa ka kvartetist.

Eesti Akadeemilise Helikunstnike seltsi poolt korraldatud kammermuusika kontsertidel oleme kuulnud juubilaritüsedat kammeransambli jõuna.

Aumere mängis selle orkestriga kontserti. Praktiline töö jaoks on see orkester mulle väga kasulikuks osutunud.“

„Kas siia tagasi ei tahaks tulla?“

„Kui oleks töövõimalusi, tuleksin Eestisse tagasi küll.“

„Ja suveks lähete jälle Haapsallu orkestrit juhatama?“

„Jah, pean 16. juulil sääal algama; töö kestab 29. augustini. Suveorkester alustas tegevust küll juba 11. juunist hr. Raasu juhtimisel, sest olin nende Berliini kursustega seotud. Paar aastat juhatan nüüd juba suvel Haapsalus, kus ka mu vend mängib.“

„Kuidas Haapsalu orkestri koosseis on?“

„Tänavu on orkester palju parem ja saame teha loodetavasti hääd muusikat, sest hommikumänge enam ei ole ning selle aja kasutame proovideks. Ja mis muidu korrasse puutub, siis olen ise juba enne Eestist lahkumist Tartus paljudes orkestrites praktiseerinud — poisikesepõlvest pääle. See õpetab tundma nende psühholoogiat, mis dirigentidele hiljem alati väga tähtsaks osutub. Haapsalus on meil kord hääd. Nii mõnigi on suve lõpul ütelnud uhkusega, et meil niisugust „asja“ ei juhtunud, või et meil oli see nii... Orkestriga on ju lugu nii, et kui ta juba kord käib, siis ta ka käib kergelt ja iseenesest, nagu hingaminegi...“ R. K.

Oper ja kontserdid

Tallinn

Üheteistkümnenda üldlaulupeo puhul pääle Lauluväljakul toimuvate kontsertide korraldati ka mõningad teised muusikalised ettekanded muudes paikades. Neid oli küll vähem kui eelmise laulupeo ajal, siiski seisis kavas ooper, oratoorium, sümfoonia jm. Ka vabaõhu näidend sisaldas rea muusikalisi illustratsioone.

Ooperiks oli valitud E. Aava „Vikerlased“, milline seekord kanti „Estonias“ ette V. Nerepi juhatusel. Kuigi teostus dirigentide vahetus ning ooper tuli uuesti lavavalmiks teha hooaja lõpus, viidi etendus läbi võrdlemisi häa õnnestumisega. Tegelasid olid I. Loo, M. Runge, K. Ots, K. Viitol, B. Hansen, N. Suursööt, J. Villard, A. Tamm jt.

Kaarli kirikus toimus A. Kapi oratooriumi „Hiiohi“ ettekande, samuti V. Nerepi juhatusel. Kuna see teos seisis Estonia Muusika Osakonna kontserdikavas võrdlemisi laulupeo lähedasel ajal, siis põhjaliku sissetöötamise tõttu ettekande arenes kaunis hästi. Ruumi akustilised tingimused pole just eriti soodsad. Ka tundus pisut väsimust nende tegelaste juures, kes olid rohkem määralt rakendatud laulupeo proovidega. Paiguti teose läbiviimisel ilmnis kalduvus tempode kiirendamiseks. Tegelasid olid I. Uudelepp — sopran, K. Viitol — bariton, T. Puks — bass, K. Raag — deklamatsioon, K. Shypris — orel, „Estonia“ ooperikoori kvartett, EMO sega-, nais- ja meeskoor ning „Estonia“ ja Riigi Ringhäälingu ühendatud jõududest koostatud sümfooniaorkester.

Viimati nimetatud koosseisuga anti „Estonias“ sümfooniakontsert eesti helitöödest. Juhatas O. Roots, kes viis oma ülesande läbi asjasse süvenenult. Kavas oli A. Kapi, J. Aaviku, A. Lemba, H. Eller'i, A. Vedro ja E. Tubina töid. Pääle varem tuntud kompositsioonide seisis programmis viimasena nimetatud autorilt tema teine sümfoonia esmakordseks ettekandeks. Helitöö sisenadab tunde ja siduvaid meeleolusid. Uuenuduslikkust taotleva komponisti ilme on muutunud selgemaks. M. Saare soololauludega astus üles A. Niitof, andes P. P. Lüdig'i saatel sisukat ettekannet.

Lauluväljakul lavastatud H. Visnapuu näidendile „Maa vabaduse eest“ on muusikalised illustatsioonid kirjutatud juure E. Kapp. Neid ta annab eelmängude, tantsude ning muude piltide näol — umbes kümnekond. Autor toimub kooskõlastatult sõnalise osaga, on ökonoomne ja väljendus-

võimeline. Muusikalise osa ettekande teostas Tallinna garnisoni orkester H. Lu h a r i juhatusel, tulles ülesandega toime küllaldatakse kindlusega.

Laulupeo puhul toimus veel kontsert Toomkirikus noorte jõududega — konservatooriumi oreliklassi „Collegium musicum'i“ korraldusel. Esitati eesti autorite soololaule, viiuli ning oreliteoseid.

Augustikuu lõpupoolel viibis Tallinnas rootsi organist E. Erling, esinedes siin ringhäälingus, Kadrioru kontserdil ja omanimelise oreliõhtuga Pühavaimu kirikus. Viimasena nimetatud paigas ta kandis ette Bach'i loomingut, mitmete kuulsate rootsi autorite töid, eesti kompositsioone ja muud. Ta osutus tubliks organistik, kes valitses instrumenti ja samuti ka näitas sisse süvenemist. Kontserdist võtsid kaastegevateks osa laulusolist O. Indra kõlava ning meeleoluka esinemisega ja T. E. Kammermuusika Seltsi kvartett — E. Neemre, V. Aareleid, A. Udrik, A. Rose — koos võrustajaga tema teose ettekandel.

Ed. Visnapuu.

Välislehed „Vikerlastest“.

Esimese Eesti laulupeo päeva õhtul oli mul võimalus „Estonia“ teatris kuulata esimest eesti originaaloooperit. Selle on kirjutanud noor helilooja Ewald Aav (sünd. 22. II. 1900). Aine on võetud 12. sj. vikingite võitlustest ja sissetungimistest Eestisse. Sissetungijad viivad ära maavanema tütre Juta. Eestlased valmistavad kättemaksule; neil õnnestub. Rootsi linn Sigtuna põletatakse maha, Juta on tagasi saadud ja Olav (päälük) vangid võetud. Õnnelikule sõjajuhile Ülole tehakse ettevalmistusi pulmadeks Jutaga. Olavile vangis on antud teatud vabadus; ta katsub omandada Jutat võimuga. Appihüüde pääle ruttab Ülo, võitluses Olav surmab ta, kuid ise raskete elamuste põhjal kaotab mõistuse. Sisus palju vaheljuhtumeid — rahvapüha eesti talus, ohverdamine sõjakäigu ettevalmistusel, võidutantsud jne. Nii autoril oli võimalus põimida muusikasse palju rahvuslikku elementi. Siiski tema muusika on kindlasti iseseisev. See on kirjutatud tundmustega, südamesoojusega, meloodilise painduvusega ja suure kaasakiskuvusega sõjastseenides. Muusikaliselt õige suure tähtsuse omab orkester.

Autor on osavalt kasutanud pillitümbreid, eriti dramaatilistes episoodides, lahingu- stseenides, sõjatantsudes jne. Väga ilusad koorid solistide kaastegevusel ja ilusad duetid. Suuremad partiid on tenorile, bas- sile, sopranile ja baritonile. Laule saadab omapärane muusika, mis tõstab väga esile aariate sisu. Suuremates partiides kuulsi- me meile tuntud Ida Loo jõulist ja ilusat sopranit. Ka dramaatilised kohad on tal tugevad. Hää tämbr on ka Karl Otsal, samuti Karl Vitol'i — lätlase — baritonil. Väga hää bass on Benno Hansen ja hää sopran Marta Runge.

Orkester pole kuigi suur (umbes 40 mängijat). Ooperit juhtis Verner Nerep. See saavutas hää kooskõla üldises ansamb- lis. Samuti hästi tulid välja mõned ilusad instrumentaalse muusika episoodid. Pai- guti võinuks saada olla vaiksem, et pare- mini oleksid välja tulnud resigneeritud kohad.

Koor on väike, kuid siiski hää. Ballet valitud, ka väliselt väga hää. De- koratsioonid ja kostüümid (Arne Mõtus) ilusad. Ooperil suur poolehoid. Eduga või- me seda ette kanda ka meie laval.

„*Latvijas Kareivis*“,

Ed. Ramats.

Ainestik on ooperis väga dramaatiline ja pakub lavaliselt kõige paremaid võimalu- si koos dramaatiliste efektidega. See asja- olu, et vähemalt esmakordsel kuulmisel tervik jätab loiuvoitu üldmulje, on kind- lasti tingitud sellest, et lauldud keelest

jääb üht kuj teist tähtsat arusaamatuks, ja rohkem seepärast, et „Estonia“ lava on liig kitsas. Oma suurte massistseenidega suurel laval, kus on lai perspektiive igas- se suunda, mõjuks „Vikerlased“ kahtlema- ta palju võimsamalt. Milline ei oleks sää- l Sigtuna põlemine ja viimase pildi lõovus ja sündmused. Nüüd nad jäävad liig tea- terlikeks.

Tegelaste väikearvuline hulk sel eten- dusel oli vist tingitud sellest, et praegusel suvisel ajal pole neid rohkemal arvul kas-utada.

Ooperi libretos on nõrgaks kohaks ilm- selt see, et loomingul on kaks üksteisele vastavat ja sarnastena ka nõrgendatud kulminatsioon: juba mainitud põlemised. Need asjaolud ei lase kuulajat saada osa sellest, mis loomingult võiks oodata.

Helilooja on oma ülesande lahendamisel, eriti mis puutub orkestri võimsaid tõusu- kohti, suutnud anda iseloomustavat hoogu ja sündmuste arenemist õigel viisil toeta- vat dramaatsust, kuigi teisalt lüürilise ise- loomuga kohtades ei ole suudetud vältida venivust. Vokaalsest küljest näitab Aav sagedasti ülesande päris kiiduväärset va- litsemist. Sopranist pääosa on isegi nõud- likuna tänulik sellele, kel on hääles inten- siivset jõudu, nagu seda oli osa seekordsel esitajal. Õiget dramaatilist ilmekust ja häd meloodilist käsitlemisoskust on näha ka teistes soolosoosades.

Laulupeorahvas oli tahtnud nautida ko- dumaist loomingut ja täitis teatri viimse kohaani.

„*Uusi Suomi*“, Y. S.

Läti üheksas laulupidu

Mõlema Balti naaberrahva, Läti ja Ees- ti laulupidude võimsa ning unustamatu mulje saladus tugeneb real faktoreil: muusika, massisugestioon, pildikad elamu- sed, patriootiline vaimustus ja palju muid väiksemaid tegureid. Muusikalise külje eriline vaatlus, mida siin püütakse tuua Riias 18. ja 19. juunil toimunud laulupeo puhul, ei saa seega iialgi edasi anda tõe- list üldmuljet, neid päriselamusi.

Lähtudes eeltoodust, olgu märgitud, et Läti IX laulupidu muusika seisukohalt õn- nestus üle ootuste ning seetõttu ka muu- sikast huvitatule vägagi palju andis. Kõik polnud sugugi nii iseenesest mõistetav, sest paljud võtsid skeptiliselt toodangut seesu- gusest suurelt massilt, mis seekord Riias kogunenud (387 koori ümmarguselt 16.000 lauljaga, sääljures 300 meheline orkes- ter). Üldiselt oli tänavune laulupidu oma

ulatuselt suurim seesugune üritus, millist Läti iialgi näinud; Võiduväljaku veerul asetsev peoplats andis ruumi 80.000 inimesele. Teiseltpoolt teati, et kavva oli võetud raskeid kompositsioone. Kahulejad raputasid päid.

Ent täiesti õigustamatult! Tänu peokomitee väsimatule hiiglatööle — eesotsas prof. Jazeps Vitolš'iga — ja kolme peodirigendi Teodor Reiters'i, Teodor Kalniņš'i ja Emil Melngailis'e aastapikkusele ettevalmistusele ja arvututele proovidele kujunes pidustus just muusikaliselt suuresti menukaks.

Iseloomult IX Läti laulupidu erines laulude moodsa järjestusega. Peokomitee oli otsustanud kava koostada mitte ainult tagasi vaatavalt, vaid ruumi anda ka ajavaimule. Seetõttu võeti kavva kompositsioone, mis tõid esile meie ajastut oma uue ratsionaalse tungiga ja rühiga.

Võistluse teel saadi 8 uut helindit, nende hulgas mitu laulu suurstiilis, kantaadi-vormis segakoorile ja orkestrile. See säadis suuri nõudeid massikoorile, ent siiski tulid palad kuuldavale üllatavalt hästi. Siia kuulub Jazeps Medinš'i „Peokantaat“, pidulik, suur muusikateos, rikkaliku orkestraalse värvinguga ning sissepõimitud osadega väiksematele meeskooridele. Teine auhinnatud helind oli Jekabs Graubins'i „Rõõmulaul“, meloodiakäikelt ning harmooniaalt tugeva läti koloriidiga. Pole ka oodata teisiti Graubins'ilt, tänapäeva parimalt rahvamuusika tundjalt.

Kaks uut nime sellel laulupeol löid en-nast läbi suure massi juures: J. Norvilis ja P. Barisons. Norvilis tõi kuuldavale „15. mai laulu“, ja eriti vägeva, mõjuva „Kes omab julgust“, mis on komponeeritud Riigipresidendi Dr. K. Ulmanise sõnadele. Väga erinev muusik on P. Barisons, kelle kantaat „Kodumaale“ kuulub auhinnatud helindite hulka; oma kromaatika-ga ta esitas koorile raske ülesande, mis aga hiilgavalt lahendati. Ka teisel päeval meeskoorilt kuuldi mõned uued kompositsioonid, nii A. Feilš'ilt ja A. Skulte'lt. Selle uue muusika ühise karakterina tuli tugevalt esile hümniline element, mis küll vastab tendentsilt meie üldisele kultuurarenemisele.

Kui need uued, meie praegusajast tõusnud kompositsioonid, osalt noortelt heliloo-jailt, moodustasid kavvas ühe, võib-olla huvitavama grupi, siis teine osa tõi kuuldavale läti kooriliteratuuri klassikalisi töid, laule, mis ei puudu enam ühestki

laulupeo kavast ning ammu rahva hulka tunginud. Säär on kõigepäält nimetada Jazeps Vitolš'i tore „Valguse loss“, siis Andrejs Jurjans'i jõuline kantaat „Isamaale“. Rõõmuga kuuldi jälle vanameistri Vitolš'i ballaadi „Beverina laulja“. Olgu rõhutatud, et selles grupis ei puudunud ka intiimsemad, lüürilised kompositsioonid vanemalt läti muusikute generatsioonilt, vastukaaluks pateetilistele suurhelinditele.

Kolmanda grupi viimaks moodustasid rahvapärased laulud. Olgu mainitud, et primitiivne rahvalaul seekord tugevalt tagasi astus, mida mõnelt poolt kahjatseti. Ent ometi esines rahvaviis rikkalikult, küll aga Emils Melngailis'e küpse polifoonilise kunsti moodsas rüüis, siis Alfred Kalniņš'i, Jazeps Vitolš'i ja Jekabs Graubins'i sisseelatud kompositsioones. Eel-nimetatud heliloojad kõik ammutavad ehtsa rahvamuusika lähteist, aine ümbertöötuses aga ei jää kuiva folkloristika või tahtliku primitiivsuse juure, vaid lasevad vabaks oma kunstilise temperamendi. Oli imetletav, millise täpsusega ja relatiivselt peene dünaamikaga hiigelkoor kuuldavale tõi need raskeid laulud. Selle ehtsa läti muusikastiili esindajana olgu nimetatud Melngailis'e „Jaaniõhtu“, mis iseloomult oma kompositsioonilise peensuse juures on ka rahvapärane, sõna parimas mõttes.

Ei saa unustada vaimustust, millega võeti vastu külalised Balti naaberriikidest, nimelt Eestist „Raudami“ koor oma dirigendi K. Leinusega ja Leedu Kaitse-liidu koor Martinonis'e juhtimisel. Müri-sev menu, millega tänati nende laulu eest, kuulus nii muusikaliselt kaalukaile võimetele kui ka sõprusrahvastele.

Kõigest ülaltoodust nähtub, et IX Läti laulupeo kava oli kõike muud kui populaarne tavalises mõttes. Ta ei kaldunud lihtsalle massimaitsesele, vaid ennem mass vabalt tuli kaasa ning tänu ja vaimustusega võttis vastu temale pakutud täisväärtusliku muusikalise toidu.

Selliste vaba taeva all peetud pidustuste akustika alati jääb problemaatiliseks küsimuseks. Ka Riias oli ta seekord nigel, eriti kõvema tuule puhul. Seejuures andis end segavalt tunda laululava ebatavaline laius, mille tõttu helilained kooritiivadelt ei jõudnud üheaegselt kuuldavuseni. Ent seesuguste puudustega tuleb leppida kui paratamatusega, kuna täieliselt selle tasa teeb suur ühine elamus, mis meile oli ka IX Läti laulupidu.

B. Lamey.

Mitmesugust

Haridusselts „Ilmatar“ 50-aastane.

7. augustil pühitses oma 50-aastast juubelit Suure-Jaani haridusselts „Ilmatar“.

„Ilmataril“ on suuri teeneid kohapäälse muusikaelu arendamisel. Tema eelkäija laulukoori asutas juba prof. A. Kapi isa Joosep Kapp. Hiljem on „Ilmatari“ koori juhatanud pikemat aega prof. A. Kapi vend Hans Kapp, kes tubli muusikamehena oli laialt tuntud ning juhatas ka Sakala laulupidu.

„Ilmatari“ muusikalistest üritustest on esimest äratust saanud helilooja Mart Saar ja prof. A. Kapp. Praegu juhatab koori Hans Kapi poeg Villem Kapp, kes äsja lõpetas konservatooriumi ning heliloojana juba tuntuks saanud.

Eesti Õpetajate Liit korraldas lastekoorilaulude võistluse.

Koolide ja noorsoo-organisatsioonide tarbeks uute lastekoorilaulude saamiseks ja vastava ala muusikaliteratuuri rikastamiseks korraldas Eesti Õpetajate Liidu Laulmise Õppekorralduse Toimikond võistluse, mille auhindadeks on välja pandud: 1) Haridusministeeriumi Noorsoo- ja Vabaharidustöö Osakond 2 auhinda à 50 krooni, 2) Õpetajate Koda 2 auhinda à 50 kr., 3) Tallinna Linnakoolivalitsus 2 auhinda à 50 krooni, 4) Eesti Õpetajate Liit 1 auhind 50 krooni ja 5) Järvamaa Õpetajate organisatsioonid 1 auhind 50 krooni. Väljaandmisele kuulub seega 8 auhinda à 50 krooni, kogusummas 400 krooni.

Võistluse sihiks on saada sobivat lauluvara eeskätt algkooli vanemate ja keskkooli nooremate klasside õpilastele, arvestades sääljuures noorteorganisatsioonide tarvidusi, näit. marsi- ja laagrilaule.

Võistluse tähtpäevaks oli 1. september s. a. Nagu kuuldu, on osavõtt võistlusest väga elav, — juba on sisse saadetud ligemale 100 käsikirja.

Helilooja T. Vettik viibis sanatooriumis.

Helilooja T. Vettik kannatas juba pikemat aega sisehaigust, mis üldlalupeo eel

muutus sedavõrd raskeks, et ta sunnitud oli laulupeo eelproovid katkestama ja lõikusele minema. Kuid pimesooleoperatsioon ei kõrvaldanud veel haigust, sest ilmnese, et rike peitub ka maos. Kohe pääle pingutavat üldlalupeo siirdus T. Vettik Čehhoslovakkiasse, Böömi mägedesse, kus viibis dieediravil ligemale paar kuud. Praegu tunneb end T. Vettik taas sedavõrd kosununa, et võib jätkata tööd.

Õilinn pidas laulupidu.

Kohtla-Järve kaevanduse 20-a. juubeli puhul peeti sääl 8. augustil laulupäev, millest osa võttis ligemale 1500 lauljat. Koore juhata sid E. Raatma ja J. Karheiding, kuna orkestreid juhatas Sari. Uksikult esinesid Rakvere Rahvamaja ja Haridusseltsi segakoor E. Raatma juhatusel ja Narva Meestelaulu Seltsi meeskoor K. Maasiku juhatusel.

Raplas peeti 5. laulupäeva.

Pühapäeval, 21. augustil, toimus Raplas 5. laulupäev, mille korraldas Rapla Haridusselts. Osa võttis laulupäevast umbes 300 lauljat. Laulukoo re juhatas Raudmäe, orkestreid Purre.

Riigi Tööstuskooli orkester

korraldas kontsertmatka Rootsi päälinna Stokholmi juunikuu keskel. Esineti kontseraias „Skansenis“, ringhäälingus ja Stokholmi Tööstuskoolis. Orkestrit juhatas E. Päeske, ning kontsertreisi tegi kaasa ka selle eest energiliselt ja isalikult hoolitseja tööstuskooli dir. Th. Ussisoo.

Meie noorte mängijate esinemine leidis väga sooja vastuvõttu, mis on seda hinnatavam, et Rootsit tuntakse puhkpilliorkestrite kõrge tasemega maana. Kuna tööstuskooli orkestri reis toimus enne meie üldlalupeo, siis aitas see suuresti kaasa ka laulupeo reklameerimisele Stokholmis.

Materjalide kasutamine allikat nimetatamata on keeldud.

Tegev ja vastutav toimetaja

EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium:

prof. J. AAVIK, prof. TH. LEMBA,
A. OINAS, R. PATS, prof. J. VAKS.

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinn. Lai 7, telefon 431-82.

Eesti Vabariigi 7. klassiloterii plaan.

I klass		II klass		III klass		IV klass	
Loosimine 29. ja 30. septembril 1938. a.		Loosimine 27. ja 28. oktoobril 1938. a.		Loosimine 30. nov. ja 1. det. 1938. a.		Loosimine 31. jaanuaril, 1., 2., 3., 4., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 13., 14., 15., 16. ja 17. veebruaril 1939. a. — Eelmise klassi pilete vahetamine lõpetatakse 24. jaanuaril 1939. a.	
Suurim võit Kr. 25.000 (õnnelik. juhusel)		Suurim võit Kr. 25.000 (õnnelik. juhusel)		Suurim võit Kr. 25.000 (õnnelik. juhusel)		Suurim võit Kr. 80.000 (õnnelik. juhusel)	
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1 preemia 10.000 — 10.000	1 preemia 10.000 — 10.000	1 preemia 10.000 — 10.000	1 preemia 10.000 — 10.000	1 preemia 10.000 — 10.000	1 preemia 10.000 — 10.000	1 preem. 30.000 — 30.000	1 preem. 30.000 — 30.000
1 võit 15.000 — 15.000	1 võit 15.000 — 15.000	1 võit 15.000 — 15.000	1 võit 15.000 — 15.000	1 võit 15.000 — 15.000	1 võit 15.000 — 15.000	1 võit 50.000 — 50.000	1 võit 50.000 — 50.000
1 " 7.000 — 7.000	1 " 7.000 — 7.000	1 " 7.000 — 7.000	1 " 7.000 — 7.000	1 " 7.000 — 7.000	1 " 7.000 — 7.000	1 " 25.000 — 25.000	1 " 25.000 — 25.000
1 " 5.000 — 5.000	1 " 5.000 — 5.000	1 " 5.000 — 5.000	1 " 5.000 — 5.000	1 " 5.000 — 5.000	1 " 5.000 — 5.000	1 " 15.000 — 15.000	1 " 15.000 — 15.000
2 võitu à 3.000 — 6.000	2 võitu à 3.000 — 6.000	2 võitu à 3.000 — 6.000	2 võitu à 3.000 — 6.000	2 võitu à 3.000 — 6.000	2 võitu à 3.000 — 6.000	2 võitu à 10.000 — 20.000	2 võitu à 10.000 — 20.000
10 " 1.000 — 10.000	10 " 1.000 — 10.000	10 " 1.000 — 10.000	10 " 1.000 — 10.000	10 " 1.000 — 10.000	10 " 1.000 — 10.000	3 " 7.000 — 21.000	3 " 7.000 — 21.000
10 " 500 — 5.000	10 " 500 — 5.000	12 " 500 — 6.000	12 " 500 — 6.000	12 " 500 — 6.000	12 " 500 — 6.000	5 " 5.000 — 25.000	5 " 5.000 — 25.000
10 " 200 — 2.000	10 " 200 — 2.000	15 " 200 — 3.000	15 " 200 — 3.000	15 " 200 — 3.000	15 " 200 — 3.000	12 " 3.000 — 36.000	12 " 3.000 — 36.000
25 " 100 — 2.500	25 " 100 — 2.500	30 " 100 — 3.000	30 " 100 — 3.000	30 " 100 — 3.000	30 " 100 — 3.000	18 " 2.000 — 36.000	18 " 2.000 — 36.000
120 " 20 — 2.400	120 " 20 — 2.400	150 " 20 — 3.000	150 " 20 — 3.000	120 " 30 — 3.600	120 " 30 — 3.600	60 " 1.000 — 60.000	60 " 1.000 — 60.000
1000 " 10 — 10.000	1000 " 10 — 10.000	1200 " 10 — 12.000	1000 " 10 — 12.000	1000 " 12 — 12.000	1000 " 12 — 12.000	64 " 500 — 32.000	64 " 500 — 32.000
3820 " 5 — 19.100	4578 " 7 — 32.046	4578 " 7 — 32.046	4578 " 7 — 32.046	4608 " 9 — 41.472	4608 " 9 — 41.472	300 " 100 — 30.000	300 " 100 — 30.000
5000 võitu + 1 pr. = 94.000	6000 võitu + 1 pr. = 112.046	6000 võitu + 1 pr. = 112.046	5800 võitu + 1 pr. = 122.072	5800 võitu + 1 pr. = 122.072	5800 võitu + 1 pr. = 122.072	1200 " 30 — 36.000	1200 " 30 — 36.000
Pileti hind klassiviisi ostes	1 klass 2 krooni; kõik 4 klassi korruga ostes 8 krooni.	1 klass 2 krooni; kõik 4 klassi korruga ostes 8 krooni.	1 klass 2 krooni; kõik 4 klassi korruga ostes 8 krooni.	1 klass 2 krooni; kõik 4 klassi korruga ostes 8 krooni.	1 klass 2 krooni; kõik 4 klassi korruga ostes 8 krooni.	49133 " 9 — 442.197	49133 " 9 — 442.197
Poolpileti " " " "	" " " "	" " " "	" " " "	" " " "	" " " "		
Piletiraamatu (4 pili.) hind klassiviisi ostes iga klass 8 " " 4 " " 4 " " 4 " " 16 " " 16 " " 16 " "	" " " "	" " " "	" " " "	" " " "	" " " "		
Poolpiletir. (4 pili.) hind klassiviisi ostes iga kl. 4 " " 4 " " 4 " " 16 " " 16 " "	" " " "	" " " "	" " " "	" " " "	" " " "		
Kes soovib osta teise, kolmanda või neljanda klassi pileti, ilma et tal oleks eelmise klassi piletit, peab maksma ka kõigi eelmiste klasside hinna.							
Klassiviisi müüakse pileteid Riigi Klassiloterii pileteid müügikohtades, pankades, postiautodes jne. Iga klassi pilete nühk algab eelmise klassi võitude nimekirja avaldamisest ja kestab lõpmiseni. Pileteid kõigi nelja klassi jaoks korraga müüakse ainult pileteid keskmüügikohtas, Riigi Trükkikohtas, Tallinnas, Nime tän. 11. Postite saadetakse pileteid välja pilete keskmüügikohtas, Riigi Trükkikohtas Tallinnas, kui tellija on saatnud ette pileti hinna ja saatakuluadeks 10 senti iga saadetise kohta. Lunasaadetusena postiteel saadetakse pileteid välja ainult klassiviisi keskmüügikohtas, kui tellijal on saatnud ette lunasaatukulu 25 senti hiljemalt 20 päeva enne loositumist.							
Võidu korral I, II või III klassis võidavad piletrahmatust kõik 4 piletit, sest iga võitnud raamatu numbril kohta loositakse selle raamatu 4 piletit vahel välja 4 võitu. IV klassis langeb igale raamatule kindlasti üks võit, mis loositakse kõbe selle raamatu 4-ja pileti vahel.							
50.800 võitu + 1 pr. = 858.197							

ILMUS:

KOORI- JA ORKESTRIJUHI KÄSIRAAMAT

TOIMETANUD R. RITSING

HIND KR. 4.50

Saadaval Lauljate Liidus, Tallinn, Lai t. 7

UUDIS!

A. Velvet:

„Püha, põline
ja üllas“

Segakoorile.

Hind 10 senti.

Saadaval

Lauljate Liidus,

Tallinn, Lai 7

UUDIS!

Ü. Topman:

„Mis oli see?“

„Eestimaale“

Segakoorile.

Hind 10 senti.

„Mu südames on
pühapäev“

„Minu igatsus“

Meeskoorile.

Hind 10 senti.

Saadaval

Lauljate Liidus,

Tallinn, Lai 7

Algavaks hooajaks uudiseid kooridele:

SEGA KOORILE:

Rahvakoorig nr. 41 — G. Ernesaks: „Noor kevade“
Rahvakoorig nr. 42 — G. Ernesaks: „Päev laulab õites“
Rahvakoorig nr. 43 — T. Vettik: „Noktörn“ ja „Tulekandjate laul“
Kolmas valik kodumaa laule — hind 25 senti

MEESKOORILE:

Eesti Meeslaul nr. 33 — M. Lüdigi: „Nüüd ma tahan mõõka tõsta“
Eesti Meeslaul nr. 34 — T. Vettik: „Noktörn“
Eesti Meeslaul nr. 36 — E. Aav: „Rahe“

NAISKOORILE:

Eesti Naiskoorid nr. 11 — A. Vedro: „Midrilinnu mäng“
Eesti Naiskoorid nr. 12 — R. Tobias: „Vana juut nõelub“
Eesti Naiskoorid nr. 13 — E. Kapp: „Neidiste laul“
Eesti Naiskoorid nr. 14 — M. Härma: „Kevade“
Eesti Naiskoorid nr. 15 — T. Vettik: „Merellä on sinine“
Eesti Naiskoorid nr. 16 — T. Vettik: „Pää langend sul käe pääle“

PUHKPILLIORKESTRILE:

R. Ploom: „Laulupeo marss“ — hind liikmeile Kr. 2.— teistele Kr. 3.—
E. Aav: „Laul kodumaast“ — (saade laulu juure), — hind liikmeile 50 sn.
teistele Kr. 1.—
M. Saar: „Mu rannikmaa“ — (saade laulu juure) — hind liikmeile 50 sn.
teistele Kr. 1.—

LAUL KLAVERI SAATEL:

E. Aav: „Laul kodumaast“ — hind 50 senti
M. Saar: „Mu rannikmaa“ — hind 50 senti

KLAVERILE:

A. Kapp: „Gavott“ — hind 50 senti.

Lauljate Liidu kirjastus, Tallinn, Lai 7

PAUL INDRA

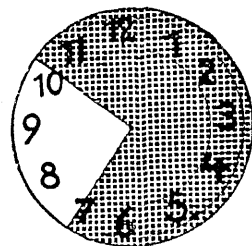
(end. Pressnikoff)

Kontsert, saade, tun-
nid, klaver ja orel.
Tallinnas ja väljaspool.
Tallinn, Rulikovivue 26-10
Telefon 426-20.

AUGUST PERMANN

O-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna
Konservatooriumi klaverimeister
ja -häälestaja.

Tallinn, Gonsiori 43—2, telef. 320-51.

Pühendage

OMA VABA AEG ENESE-
ARENDAMISELE, LUGEDES
KIRJANDUST

KIRJUTUSMATERJALE,
KOOLITARBEID,
JONISTUS- JA
MAALIMISTARBEID,
PABERIKAUPU,
KANTSELEITARBEID
JNE. JNE.

SOOVITAVAD SUURES VALIKUS

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED
TALLINN, S. KARJA 23, PIKK 2

„LASTE RÕÕM“ ON LASTELE KASVATUSLIKUKS ALUSEKS
ILMUB KORD KUUS